

Kurucusu / NEZİH DEMİRKENT

EKONOMİ POLİTİKA

DÜNYA

7 Aralık 2022 • Çarşamba

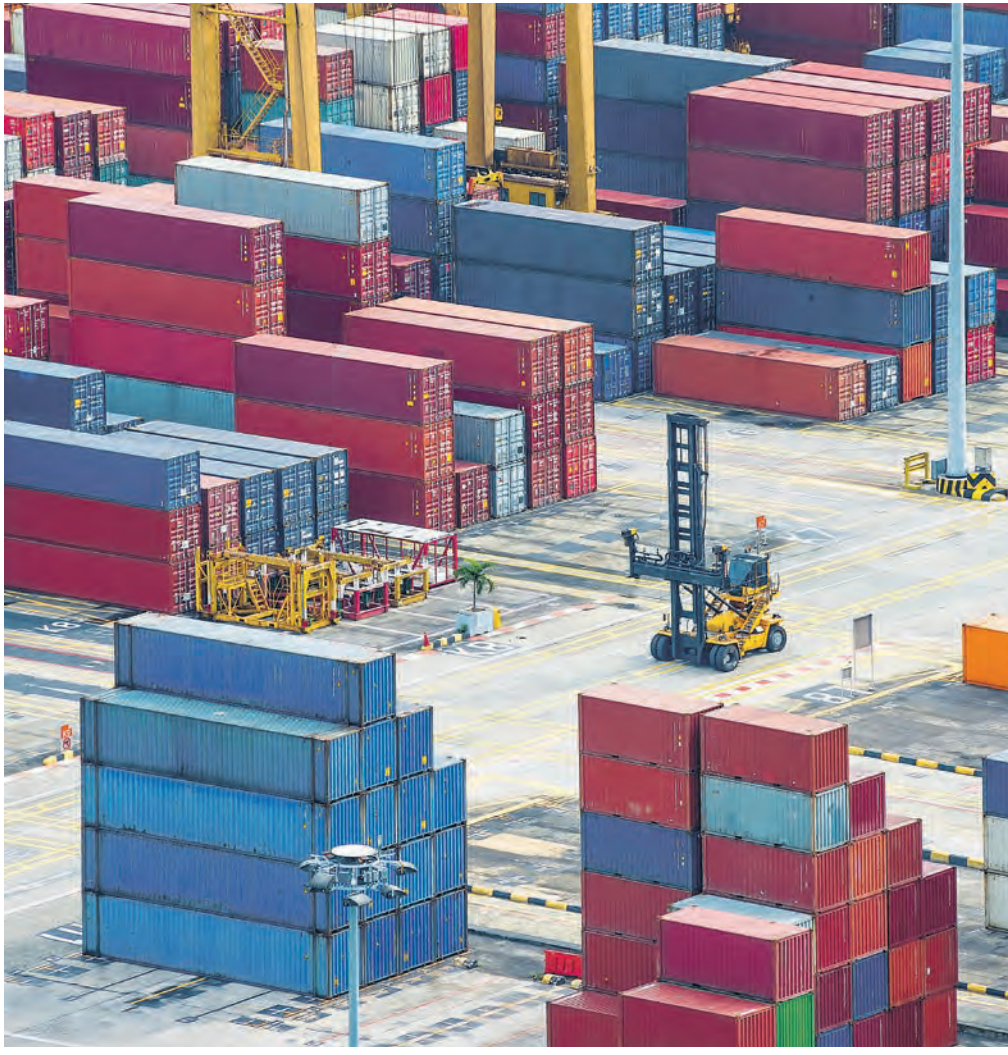
10

YURT HABERLERİ

Taviloğlu:
Fındık ihracatı
rekabetçi
olmayı
gerektiriyor

İhracatçı rekabetçi asgari ücret istiyor

TİSK: Asgari ücret makul olmalı | 03

TİM Başkanı Gültepe'den asgari ücret tartışmalarına "rekabetçilik" vurgusu yaptı. Gültepe parite nedeniyle ihracatçının zorluk yaşadığını da vurguladı.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, "Asgari ücret 2023 yılında eğer üretici ve ihracatçı 500-600 dolar gibi rakamlarla karşılaşırsa rekabetçiliğimizi çok daha fazla kaybederiz. 2023 yılında ortaya koyduğumuz 275 milyar dolar ihracat hedefimizi yakalama şansımız kalmaz." dedi. Gültepe, son 2 aydır tek rakamlı olarak büyüme rakamları ile karşılaştıklarını belirterek, en büyük pazarları olan Avrupa pazarında yaşanan resesyonun bu durumda etkili olduğunu söyledi. 2022 son çeyreği ve 2023 yılının ilk çeyreğinin zor geçebileceğini aktaran Gültepe, parite değişiminden dolayı ihracatçının ciddi zorluklar yaşadığını anlatarak, "2021 avro dolar paritesi ortalamasının 1,15 civarında olduğunu biliyoruz. 2022 yılında parite gittikçe aşağıya düştü. Parite değişiminin Türkiye'nin ihracatına etkisi 10 ayda 12 milyar dolar oldu. Aslında şu anda biz 264- 265 milyar doları konuşan bir Türkiye'den bahsedecektik. Kayıpla beraber rekabetçiliğimiz düştü. Avronun dolara karşı değer kazanması bizi diğer ülkelere göre daha avantajlı hale getirir." ifadelerini kullandı. **Devamı 3. sayada**

Cari açığı
'yastık altı'
kapatıyor...

LEVENT AKBAY'ın HABERİ

08

Türkiye yeşil
enerjide
5 yılda %64
büyüyecek

02

GÜN LÜK

Hoşgörü...

İçinde bulunduğumuz hafta; 'Mevlana'yı Anma Haftası' (7-17 Aralık) olarak kutlanıyor. Bu anma haftasında Şeb-i Aruz gecesi yapılır, değişik mekanlarda uhrevi kutlamaları düzenlenir... Sazendelerin huşu içindeki gösterileri gerçek bir şöendir. Hem kalbe hem ruha dokunan bu tasavvufi anlayış, insanın varlık amacını hissettirir... Aslında kışın kendini hissettirdiği ve yılın sonuna gelindiği bir dönemde bu etkinlikle turizm anlamında hatırı sayılır bir hareket olur. Dünyanın değişik yerlerinden gelenler Mevlânâ Celâled-dîn-i Rûmî'yi ziyaret eder ve Konya şehrimizde bir canlanma olur.

Bu anlamlı haftanın ardından yine günlük akışa döneriz. Yaklaşan yeni yıl için hazırlıklar yaparız. İş dünyası için ödenecek vergiler beklenirken, bir taraftan da yapılacak zamları kafamızda oluşturmaya çalışırız. Mevlana'yı Anma Haftası'nda özünün hoşgörü olduğunu kavradığımız her şeyi bu dönemde unuturuz. Hayata acımasız, şiddetli yüzümüzle bakarız! Bu gerçekçi yaklaşımı yaşanmış olaylara dayanarak paylaşırken, olayların insanı kendinden alıp, bazen başkalaşım gösterdiğine tanıklık ederiz. Hatta yaptıklarınıza kendimiz bile

şaşırsak! Kime, neye diye düşünmeden çalıştığımız yerlerde veya ortamda hırçın oluruz. Gördüğümüz bir haber, rastladığımız bir yüz, bir ufaklık hareket bile şiddetimizi körükler! Ne olmuştur bize, hani nerede kalmıştır hoşgörümüz? Halbuki hoşgörü o kadar derin manalar içerir ki, bir şeye katlanma, görmezden gelme hatta görse de görmemezlikten gelme bunlardan sadece birkaçıdır. Bazen de hepsi...

Aslında hoşgörü; gördüğünü unutmak değildir, ama önce hazmedip sakince olayları kucaklayıp, üstüne edebilmek gittir. Hoşgörü karşınızdakilerle alay etmemek, kusur görmekten geçer. Bu bakış şekli hepimize lazımdır. Mutlaka bir gün ihtiyaç duyacağımız anlayıştır. Etrafımıza bakınca toplum olarak bu tip bize yakışan vasıflarımızı kaybettüğimizi ve hızlıca da yok ettiğimizi görüyoruz. Şiddetin her yanımızı saran ürkütücülüğü; hem kendimiz hem de gelecek nesillerimiz için üzücü... İnsanoğlu ne olursa olsun hoşgörü duygusunu kaybetmemelidir. Yılda bir tek hafta da olsa manasını tazeleyerek içimizi ferahlatalım. Mevlana'nın sözleri ile bitirelim:

"Pisler pisliklerini yapar ama sular da temizlemeye çalışır."

Didem DEMİRKENT

Tarım güçlü yatırım bekliyor

Pandemi süresince gıda tedarikinin hayati önemi hissettirmesi ile ülkeler tarım politikalarını gözden geçirirken sektör, Türkiye'de yatırımlardan en düşük payı almaya devam ediyor. Türkiye'de toplam tarım arazileri, son 30 yılda beşte bire yakın

oranda azaldı.

Yılın ilk dokuz ayına ait açıklanan teşvik istatistiklerine göre tarım, yatırımlardan en düşük payı alan sektör olmaya devam etti. Ocak-Eylül döneminde Hazine tarafından düzenlenen 8.992 teşvik belgesi kapsamında gerçekleştirilecek toplam 359,7 milyar TL'lik yatırımda tarım sektörü, 288 belge ile sadece 7 milyar liralık bir pay alabildi. Buna göre teşvik belgeleri kapsamında gerçekleştirilecek her 100 liralık yatırımın sadece 1,9 lirası tarıma yönelik.

Naki BAKIR'ın haberi 4'te

Togg, İstanbul Havalimanı'nda sergilenmeye başladı

Türkiye'nin otomobili Togg'un Sedan modeli, İstanbul Havalimanı Dış Hatlar Gidiş Terminali'nde ay sonuna kadar sergilenmeye başladı. Havalimanında yerli ve yabancı yolcuların yoğun ilgi gösterdiği otomobilin fotoğrafını çekmek isteyenler aracın çevresinde kalabalık oluştu. 2023 yılının ilk çeyreğinde doğuştan elektrikli ilk akıllı

cihazı C SUV'u banttan indirmeye hazırlanan Togg, 'Konsept Akıllı Cihaz' olarak isimlendirdiği konsept otomobilini İstanbul Havalimanı'nda sergiledi.

MUSTAFA MERTCAN

Yapay zeka ile dönüşen sektörler: Sağlık ve hukuk

02

PROF. DR. BURAK KÜNTAY

Savaş ve barış

05

MESUT KOYUNCU

Kadın yüzyılı

06

MİNE ATAMAN

Tahıl koridorunda değer yaratamadık

08

THY, Lufthansa'yı geçti

06

TVF, Kardemir hissesi alacak

06

Sigorta sektöründe prim 146,8 milyar TL'ye ulaştı

09

BESOB, Büyük Sanayi Sitesi tamamlansın istiyor

10

Oğuz Holding dünyanın içecek üreticisi olma yolunda

11

ISSN 1301-9090

Mustafa
MERTCAN

Yapay zeka ile dönüşen sektörler: Sağlık ve hukuk

Ünü dünyaya yayılan, en bilindik bilim kurgu eserlerden biri olan 'Oz Büyücüsü'ndeki yapay zekâlı ve insansı karakterler, bu hayale olan ilgiyi arttırdı. Akıllı robotların ve yapay zekânın bir hayalden ve kurgudan öte olabileceğini ilk iddia eden kişilerden biri; bilgisayar biliminin kurucusu, İngiliz bilim insanı Alan Turing'di. Elbette unutmamamız gereken bir isim daha var: Turing'den bir asır önce ve ona ilham veren harika kadın, bilgisayar programcılığının anası Ada Lovelace. Ada, kendi zamanında yaşıyan herkesten daha ileri görüşlü ve bugünü hayal edebilen tek kişiydi; üstelik öğretmeni ve bilgisayarların babası olarak bilinen Charles Babbage'a rağmen. Babbage; ilkel bilgisayarların atası olan mekanik bir hesap makinesi geliştirmişti, her ne kadar çalışabilirliği sonradan ispatlanmış olsa da programlanabilir bilgisayar fikrini ortaya atan ilk kişiydi.

İnsan zekâsı, yapay zekâ ve veri

İnsan zekâsı; düşünmemize, farklı deneyimlerden öğrenmemize, karmaşık kavramları anlamamıza, mantık yürütmemize, matematiksel problemleri çözmemize, kalıpları algılamamıza, olaylardan çıkarımlar yapmamıza imkân veren ve en önemlisi iletişim kurmamızı sağlayan entelektüel yeteneğimizdir. Yapay zekâ ise insan zekâsını kısmen taklit etmeye çalışan, çeşitli görevleri öğrenerek yerine getirebilen ve akıllı makineler oluşturmaya odaklanan bir veri bilimidir. Veri, yapay zekâ için şu andaki teknoloji ile ilgili her şey demektir. Eğer doğru veri, uygun şekilde yapay zekâyâ sunulabilirse inanılmaz işler ortaya çıkabilir.

Sağlıkta yapay zekânın kullanımı, uzun ve sağlıklı bir ömrü vad edebilir

Sağlık, belki de en yüksek faydayı sağlayabileceğimiz yapay zekâ çalışma alanlarından biri olacaktır. Öyle ki, özellikle teşhis ve tedavi planlamalarında yapay zekânın kabiliyetleri öne çıkıyor. Tabi burada 'Big Data'ya, yani büyük veriye görev düşüyor. Yeterince doğru bilgiyi, doğru teşhisle yapay zekâyâ öğretebilirsek; bu yüzyılın sonuna kadar geçmiş ve hatta gelecekte karşılaşabileceğimiz tüm hastalıkları teşhis edip doğru tanı ve tedavi yöntemleri ile oldukça uzun ve sağlıklı bir ömür yaşayabiliriz. Bu mesleğe etik kurallar çerçevesinden bakarak yapay zekânın alanlarını iyi belirleyip doğru teşhis ve tanılara ulaşmak gerektiğini unutmamalıyız. Araştırmalara göre 2022 yılında sağlık alanında yapay zekâyâ yapılan yatırımlar 15 milyar dolar seviyesinde. Bu rakamın 2030 yılına kadar 200 milyar dolara ulaşması bekleniyor.

Hukukta aranan değişime yapay zekâ desteği

Hukuk sisteminde yapay zekânın kullanımı, belki de diğer bütün meslek gruplarından daha fazla önem arz ediyor. Belge inceleme, raporlama, teknik analiz ve muhakeme süreçlerinde yapay zekâ kullanımı inanılmaz katkılar sunabilir. Maalesef bu teknolojinin önündeki en büyük engel, bilgi güvenliği konusu olacaktır. Hukuk firmaları, müvekkillerinin en gizli ve önemli bilgilerini korumakla yükümlüdür. Bu durum, özellikle siber güvenlik alanında yaşanabilecek sorunlar sebebi ile hukukçuları yeni teknolojileri benimseme noktasında isteksiz kılıyor. Pek tabi bu da yapay zekânın, bu alanda kullanımını olumsuz etkiliyor. Son hızla yaklaşan selin önünde set duramayacağı gibi, bu yeni gelen teknoloji de -özellikle faydaları sebebi ile- hukukta devrimsel bir dönüşümün yapı taşı olacaktır. Sözleşmelerin incelenmesi, karşılaştırılması, eksik-tutarsız bilginin tespit edilmesi gibi basit ama önemli detayları, bir avukat saatler harcayarak yapabilecekken yapay zekâ bu işlemi saniyeler içerisinde tamamlayabilir. Hukukta ticari olarak "Zaman eşittir, para." demektir. Yine yapay zekâ; daha erken ve doğru risk değerlendirmesi yapabilir, asla yorulmaz, sıkılmaz, mola ihtiyacı yoktur. Böylece daha kaliteli işler üretebilir. Yapay zekâ, tekrarlanan sözleşmeler ve formlar üzerinden bir insana göre çok daha hızlı bir öğrenme sürecine sahiptir. Hukukçuların genellikle zamanının %50'si sözleşmeleri incelemekle geçer. Otomatik inceleme, araştırma ve belge kontrolleri ile sağladığı zamandan tasarruf, avukatların zamanını olduğu kadar zihinsel enerjilerini de daha üst düzey işler için serbest bırakır. Böylece avukatlar bilgisayarların ve yapay zekânın şimdilik asla yapamayacağı işlere odaklanır.

Daha zeki, daha başarılı ve konsantrasyonu yüksek insana doğru

Yapay zekâ, insanların stresini ve hayal kırıklıklarını azaltır. Doküman inceleme, redaksiyon, araştırma süreçleri ve daha birçok konuda sunduğu fayda ile olduğumuzdan daha zeki, başarılı ve konsantrasyonu yüksek bir insan olmamızı sağlar. Halen güvenlik sıkıntılarına rağmen bu yüzyılın en önemli teknolojisi, yıkıcı bir güçle geliyor. Önünde durmaya çalışmak yerine, onunla beraber hızlanmayı ve gücümüze güç katmayı öğrenmeliyiz.

Türkiye yeşil enerjide 5 yılda %64 büyüyecek

Uluslararası Enerji Ajansı (UEA) Başkanı Fatih Birol, Türkiye'nin yenilenebilir enerji kapasitesinin gelecek 5 yıl içinde yüzde 64 büyümesini öngördüklerini belirterek, "Bu büyümeyle Türkiye Avrupa'da yenilenebilir enerjide dördüncü büyük piyasa olurken, dünyada da ilk 10'a girmiş oluyor. Yenilenebilir enerjideki bu büyümenin yüzde 75'i rüzgar ve güneşten gelecek" dedi.

Uluslararası Enerji Ajansı (UEA) Başkanı Fatih Birol, UEA'nın bugün yayımlanan "Yenilenebilir 2022: Analiz ve 2027'ye Yönelik Öngörüler" başlıklı yıllık raporu ve Türkiye'deki yenilenebilir enerjinin gelişimine ilişkin değerlendirmelerde bulundu. Dünyada yenilenebilir enerjinin son 20 yılda çok hızlı büyüdüğünü söyleyen Birol, gelecek 5 yılda özellikle enerji krizinin de etkisiyle bu büyümenin olağanüstü bir noktaya ulaşacağını dile getirdi. Birol, gelecek 5 yıllık dönemde küresel yenilenebilir enerji kapasitesinin 2 bin 400 gigavat artacağı bilgisini paylaşarak, yenilenebilir enerjinin olağanüstü bir büyüme dönemine girdiğini görüyoruz" dedi.

Türkiye'nin 10. sıraya yükselmesi bekleniyor

Birol, dünyada yenilenebilir enerjideki büyümenin Türkiye'de de görüldüğüne dikkati çekerek, UEA'nın Türkiye'ye ilişkin şu öngörülerini paylaştı: "Türkiye'de yenilenebilir enerjinin 5 yıl içinde yüzde 64 seviyesinde büyüyeceğini görüyoruz. Bu büyümeyle Türkiye Avrupa'da yenilenebilir enerjide dördüncü büyük piyasa olurken, dünyada da ilk 10'a girmiş oluyor. Yenilenebilir enerjideki bu büyümenin yüzde 75'i rüzgar ve güneşten gelecek. Ayrıca, Türkiye'deki jeotermal enerji büyümesi de çok yüksek. Türkiye Endonezya ile neredeyse aynı şekilde liderlik yapıyor bu alanda."

UEA'nın raporundaki Türkiye'ye ilişkin bulgulara göre, Türkiye'nin yenilenebilir enerji kapasitesinin yüzde 64 artışla 2027 itibarıyla toplamda 90 gigavata ulaşması bekleniyor. Toplam kapasite artışında yüzde 49 ile güneş enerjisi başı çekerken, rüzgar enerjisinin bu artışın yüzde 24'ünü oluşturacağı öngörüldü. Türkiye'nin, bu büyümeyle 2027 itibarıyla Çin, ABD, Hin-

distan, Almanya, Brezilya, İspanya, Japonya, Avustralya ve Birleşik Krallık'ın ardından dünyada en yüksek yenilenebilir enerji kapasitesine sahip ülkeler arasında 10'uncu sıraya yükselmesi bekleniyor.

Dünyada fosil yakıtlara yatırımların yıllık 1 trilyon dolarla devam etmesine rağmen temiz enerjinin gerisinde kaldığını söyleyen Birol, temiz enerjiye 1,5 trilyon dolar yatırım olduğu bilgisini verdi.

"Gelişmekte olan ülkelere daha fazla kaynak ayrılması lazım"

Gelişmekte olan ülkelere yenilenebilir enerjinin gelişiminin önemine de değinen Birol, Çin ve Hindistan'ın bu alanda ilerleme sağladığını fakat Afrika ülkelerine daha fazla kafa yorduğunu anlattı. Birol, Afrika'da her iki kişiden birinin elektrik kullanmadığını fakat bu ülkelerde güneş enerjisi potansiyelinin de yüksek olduğunu belirterek, şunları kaydetti:

"Afrika'nın güneş enerjisinden çok daha fazla faydalanması lazım ama yatırımlar o kadar fazla değil. Bu bakımdan, gelişmiş ülkelerin bu noktada ekonomik ve ahlaki bir sorumluluğu var. Ayrıca, uluslararası yatırım bankaları, Dünya Bankası gibi kuruluşların bu ülkelere yatırımların hızlanması için uygun şartlarda finansman sağlaması gerekiyor. Hem uluslararası yatırım ve kalkınma bankalarına hem de gelişmiş ülkelere çok önemli rol düşüyor."

Yenilenebilirin kaynakların payı %38'e çıkacak

Yenilenebilir kaynakların elektrik üretimindeki payının 2017 itibarıyla mevcut yüzde 28 seviyesinden yüzde 38'e yükselmesi beklenirken, bunun yüzde 20'sini güneş ve rüzgarın oluşturacağı hesaplanıyor.

Büyümenin yüzde 60'ı güneş enerjisi

Toplam küresel güneş enerjisi kurulu gücünün 5 yılda 1500 gigavat artarak 2 bin 350 gigavata ulaşacağı, 2026 itibarıyla doğalgazı ve 2027 itibarıyla kömürü geride bırakarak en büyük elektrik kaynağı olacağı tahmin ediliyor. Yenilenebilir enerjideki 2027'ye kadar öngörülen toplam büyümenin yüzde 60'ı tek başına güneş enerjisinden sağlanıyor. Rüzgar enerjisi kurulu gücünün ise bu dönemde yaklaşık iki katına çıkması, yeni kara rüzgar santrallerinin kapasitesinin 570 gigavat artması beklenirken, deniz üstü rüzgar enerjisi kapasitesindeki artışın yenilenebilir enerjideki toplam artışın neredeyse yüzde 20'sini oluşturacağı öngörüldü. Güneş ve rüzgar enerjisindeki güçlü büyüme sonucunda hidroelektrik, dünyadaki en büyük üçüncü yenilenebilir enerji kaynağı konumuna geriliyor.

Hava yolu sektörü pandemi sonrası ilk kez kar konuşmaya başladı

IATA'dan yapılan açıklamada, hava yolu sektörünün zararının bu yıl 6,9 milyar dolara düşmesi beklenirken 2023'te kara geçeceği tahmin ediliyor. Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği (IATA), hava yolu sektörünün , Kovid-19 pandemisinin başlangıcından bu yana ilk kez 2023'te kara geçeceğinin öngörüldüğünü bildirdi.

IATA'dan yapılan açıklamada, küresel hava yolu sektörünün gelecek yıl 779 milyar dolar gelir ve 4,7 milyar dolar net kar elde etmesinin beklendiği kaydedildi. Bunun pandemisinin başlangıcından bu yana ilk kar olacağı belirtildi. Sektör, 2019'daki 26,4 milyar dolarlık kar elde etmişti.

Hava yolu sektörünün zararının bu yıl 6,9 milyar dolara düşmesinin beklendiği kaydedilen açıklamada, söz konusu durumun 2021 ve 2020'de sırasıyla 42 milyar dolar ve 137,7 milyar dolar zararlarından önemli ölçüde daha iyi olduğu vurgulandı.

100 dolarlık bir bilet cirosundan, hava yollarının 2023'te muhtemelen ortalama 62 dolar sent kar elde etmesi bekleniyor. 2019'da bu oran 3,1 dolardı.

IATA, haziran ayında açıkladığı tahminlerinde sektörün bu yıl 9,7 milyar dolar zarar edeceğini öngörmüştü.

Bölgesel farklılıklar var

Açıklamada, hava yolu sektörünün de toparlanmanın dünyanın farklı bölgelerinde çok farklı ilerlediğine yer verilerek, Kuzey Amerika'daki hava yolu şirketlerinden 2022 ve gelecek yıl kar beklenirken, Latin Amerika ve Asya'daki şirketlerin her iki yıl için de zarar açıklaması bekleniyor.

IATA, Kuzey Amerika'da yolcu trafiğinin gelecek yıl 2019'daki kriz öncesi seviyenin yüzde 97'sine ulaşacağını, Avrupa'da ise muhtemelen yüzde 89'un biraz altında olacağını tahmin ediyor.

DÜNYA
Sayı: 12973
7 Aralık 2022

KURUCUSU
Nezih DEMİRKENT

DÜNYA Eko Basım Yayın Dağıtım
Tic. ve San. A.Ş.
adına İmtiyaz Sahibi
Didem DEMİRKENT
CEO
Burcu KÖSEM

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Gürhan DEMİRBAŞ

Görsel Yönetmen
Erdal BAYRAKTAR

Dünya Online Yönetmeni
Tarkan Temur

Reklam Müdürü
Sait RAVANOĞLU

Satış ve Dağıtım Müdürü
Mustafa DEMİR

Abone Müdürü
Tolga DEMİRBAŞ

Bilgi Teknolojileri Müdürü
Tarık KAYA

Yayına Hazırlık

Online satış sitesi
www.dunyastore.com
Merkez
Eski Büyükdere Cad. No:37 Kat: 4
Maslak İş Merkezi 34485
Sarıyer / İstanbul
Tel: 0(212) 285 10 12/14
Web: www.dunya.com
E-posta: dunya@dunya.com

Baskı
Dünya Eko A.Ş.
Tuna Cad. Alkaya Sok. No: 11
Küçükçekmece - İstanbul
Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım A.Ş.

İhracatçı rekabetçi asgari ücret istiyor

Baştarafı 1. sayfada

TİM Başkanı Gültepe, "Bizim hedefimiz 2023 yılında ilk 6 ayında olmasa bile ikinci 6 altı ayında Türkiye ihracatını yüzde 10 büyütme. 2022 yılı başında ortaya konulan 250 milyar dolarlık hedefine Türkiye Cumhuriyeti ihracatçısı olarak ulaştık. 12 aylık ihracatın 252 milyar dolar civarında olacağını tahmin ediyoruz." diye konuştu.

Resesyon tehdidinin arttığını vurgulayan Gültepe, "Dünyanın farklı pazarlarına girme noktasında Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin içinde bulunan sektör ve birliklerle beraber ticari heyetlerle ağırlık veriyoruz. Ticaret Bakanlığının ortaya koymuş olduğu uzak pazarlar hedefleri doğrultusunda çalışmalarımızı sürdürüyoruz Türkiye'nin çok fazla pay almadığı pazarlarla ilgili çalışmalara başladık. Bu hafta içinde Güney Kore'ye, ocak ayı sonu itibarıyla Venezuela'ya gideceğiz. Özellikle Kuzey ve

Güney Amerika'yı hedef pazarlar haline getirdik. Eyalet eyalet gezip oradaki mevcut pazarlarımızı yukarıya doğru çıkarmak için elimizden geleni yapacağız." değerlendirmesinde bulundu.

Kur da enflasyon kadar artmalı

Gültepe, asgari ücret belirlenme sürecinde komisyonun çalışmalarını sürdürdüğünü hatırlatarak, şöyle devam etti: "Her iki tarafın da memnun olacağı bir sonucun çıkmasını umuyoruz. Enflasyonun yüksek olduğu yerlerde beklenti de yüksek oluyor. 2022 yılında bunu yaşadık. Ocak ve temmuzda iki zam verildi. Fiyat verenler ve satanlar çok hassas olmalı. Vererek ve fiyatları yükselterek bir yere gidemeyiz. Kurun da enflasyon kadar artması gerektiğini düşünüyoruz. Enflasyon artarken kur aynı kalırsa Türkiye rekabetçiliğini kaybeder. Mevcut pazarlarda aşağı doğru bir gerileme başlar."

İlk toplantı bugün yapılacak

Doğrudan 7 milyondan fazla çalışanı, dolaylı olarak ise tüm vatandaşları ilgilendiren yeni asgari ücreti belirleme çalışmalarında süreç bugün (7 Aralık) saat 14.00'te Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndaki ilk toplantıyla başlayacak. Toplantının taraflarından olan TÜRK-İŞ, 4 kişilik bir ailenin aylık sınırı olarak açıklanan 7785 TL'nin asgari ücret zammında 'kırmızı çizgi'leri olduğunu aktararak, bu rakam ile masaya oturacaklarını açıklamıştı. Asgari Ücret Tespit Komisyonu bugünkü toplantının ardından 14 Aralık'ta tekrar toplanacak. Aralık ayı boyunca komisyon 4 toplantı yapacak ve son toplantı sonrası geçen yıl olduğu gibi asgari ücret Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanacak.

Gençlerin iş tercihi kamudan yana

Türkiye Gençlik Kulüpleri Konfederasyonu'nun (GENÇ KONFED), iş tercihleri ve kariyer planlamalarına dair yaptığı ankete katılan gençlerin yüzde 57'si kamuda, yüzde 34'ü özel sektörde, yüzde 9'u ise her iki alanda da çalışabileceğini ifade etti.

Türkiye Gençlik Kulüpleri Konfederasyonu'ndan yapılan açıklamaya göre, Türkiye'nin 7 bölgesinden, 18-30 yaş aralığındaki 1700 gençle, iş tercihleri ve kariyer planlamalarına dair anket yapıldı.

Ankete katılan gençlerin yüzde 29'u, eğitimi esnasında profesyonel kariyeri için staj yaptığını veya çalıştığını, yüzde 61'i ise çalışmadığını kaydetti.

"Şu ana kadar kaç kez mülakata girdiniz?" sorusuna, gençlerin yüzde 69'u "10'dan az", yüzde 31'i "10'dan fazla" yanıtını verdi.

"Çalışmak istediğiniz kurumlara yönelik başvurunuzu yaparken önceliğiniz nedir?" sorusunu, katılımcıların yüzde 38'i "maaş", yüzde 21'i "pozisyon", yüzde 13'ü "yan haklar", yüzde 11'i "eğitim ve gelişim olanakları", yüzde 8'i "şirketin markası", yüzde 5'i "şirketin vizyon/misyon/amaç/değerleri", yüzde 4'ü "şirketin kültürü" şeklinde cevapladı.

"Kariyerinizi kamuda mı, özel sektörde mi planlamak istersiniz?" sorusuna ise gençlerin yüzde 57'si kamuda, yüzde 34'ü özel sektörde, yüzde 9'u ise "fark etmez" yanıtını verdi.

Konfederasyon Genel Başkanı Bilal Okudan, anketle ilgili değerlendirmesinde, "Ülkemizin ekonomik büyüme ve kalkınmasına katkı noktasında, genç nüfus potansiyelimizi daha da etkin kılmanız gerekliliğini ortaya koyuyor" dedi.

TİSK: Asgari ücret makul olmalı

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Yönetim Kurulu Başkanı Özgür Burak Akkol, "Asgari ücret taban ücrettir. Makul olması gerekir. İmkanı ve gücü olan işverenlerimizi, bunun üzerinde ücretler vermeye teşvik ediyoruz." dedi.

Akkol, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla ATO Congressium'da düzenlenen TİSK'in 28. Olağan Genel Kurulunda bir konuşma yaptı.

TİSK'in bugün hem 60. yaşını kutladıklarını hem de 28. Olağan Genel Kurulunu yaptıklarını belirten Akkol, TİSK'in 60 yıldır, Türk işverenlerini 40'ı aşkın ulusal ve 10'dan fazla uluslararası platformda gururla temsil ettiğini söyledi.

TİSK'in güçlü bir çatı kuruluş olmasında emeği geçenleri saygıyla anan Akkol, çok meşakkatli geçen son 3 yılın 2,5 yılında Kovid-19 salgınının tecrübe edildiğini, bunun ardından Rusya-Ukrayna savaşı, dünyayı etkisi altına alan enflasyon ve ülkeler arası ticaret savaşlarının yaşandığını hatırlattı.

Akkol, zor zamanları aslında en çok değerli ürettiği dönemler olarak gördüklerini belirterek, TİSK olarak 3 yılda konu ve problem ne olursa olsun, tüm taraflarla sürekli işiştare ettiklerini ve 2 bini aşkın temasta bulunduklarını bildirdi.

5 milyar lira nakdi destek

Çalışma hayatına kazandırdıkları önemli hususlara değinen Akkol, şu ifadeleri kullandı:

"Birincisi, salgın döneminde kısa çalışma uygulamasını devletimizin liderliğinde hep beraber hayata geçirdik. Devletimiz, işçimiz ve işverenimiz için gerekeni yaptı. Biz de kanunen zorunlu olmasa da, örnek işverenler olarak, 'Devletimizin verdiği kısa çalışma ödeneğinin üzerini tamamlayalım.' dedik. Çalışanlarımız, fabrikalarımız ve iş yerlerimiz kapalıyken evde de olsa tam maaş aldı. TİSK camiası dışında da uygulamayı teşvik etmek için devletimiz ile birlikte çalıştık, bunu kamuoyuyla da paylaştık. Pandeminin en sert geçtiği dönemde, çalışanlarımıza doğrudan 5 milyar lira nakdi destek sağladık. Dünya genelinde milyonlarca insan işini kaybetmişken ülkemizde işten çıkış yasağı tüm tarafların mutabakatı ile getirildi. İşletmelerimizde huzur vardı. Geçmiş bazen hızlı unutuyoruz. Ama 2-2,5 yıl önce bir kaos ortamı vardı dünyada. Bizim işletmelerimiz çalıştı, işçilerimiz memnun oldu, tam maaş aldı. Sendikalarımız memnun oldu. Hep söylediğim gibi tüm tarafların kazandığı bir uygulama hayata geçti. Hafızalarımız bizi sık sık yanıltıyor ama böylesine zorlu bir dönemden hasarsız geçtik. Bu dönemde de bizi dinleyen, gerekli desteği bizlerden esirgemeyen Sayın Cumhurbaşkanımıza ve sayın bakanlarımıza ayrı ayrı şükranlarımı sunuyorum."

Yıl başında asgari ücrette tarihi bir mutabakata imza attıklarını ve asgari ücretten artıktı vergi alınmadığı anımsatan Akkol, asgari ücretten vergi almayan Avrupa'daki sadece 2 ülkeden birinin Türkiye olduğuna işaret etti.

AJANS PRESS
medyadaki gözünüz

444 7 212

info@ajanspress.com.tr

AjansPressMT @ AjansPress.Turkey

Milli gelirdeki payı hızla küçülüyor

Tarım güçlü yatırım bekliyor

Uzmanlar; küresel savaş, yeni pandemi riskleri, küresel ısınma ve su kaynaklarının azalışı gibi faktörlerin gıda güvenliğine tehdidi dolayısıyla tarımın geleceğin en stratejik sektörü olduğu ve bu alana yatırımların önemine işaret ediyor.

NAKİ BAKIR

Pandemide küresel tedarik zincirinde yaşanan aksaklıkların yol açtığı panik, küresel ısınma, su kaynaklarının azalışı, küresel savaş riski gibi faktörlerle tüm dünyada tarım ve gıda, adeta en stratejik sektör haline gelip ülkeleri köklü politika değişimlerine iterken, Türkiye’de yıllar itibarıyla bu alana yönelik yatırımların düşük seyrini koruduğu belirlendi.

Yılın ilk dokuz ayına ait açıklanan teşvik istatistiklerine göre tarım, yatırımlardan en düşük payı alan sektör olmaya devam etti. Ocak-Eylül döneminde Hazine tarafından düzenlenen 8.992 teşvik belgesi kapsamında gerçekleştirilecek toplam 359,7 milyar TL’lik yatırımda tarım sektörü, 288 belge ile sadece 7 milyar liralık bir pay alabildi. Buna göre teşvik belgeleri kapsamında gerçekleştirilecek her 100 liralık yatırımın sadece 1,9 lirası tarıma yönelik. Bu dönemde 5.866 adetle en fazla teşvik belgesi imalat yatırımları için alındı ve bu belgeler kapsamında gerçekleştirilecek 231,4 milyar liralık yatırım toplamda yüzde 72,3 pay aldı. Teşvik belgesine bağlanan yatırım tutarında imalat sanayiini 70,4 milyar lira ile hizmetler, 30,1 milyar lira ile enerji, 20,5 milyar lira ile madencilik izledi.

Ekonomik kalkınmanın motoru olan sanayi ve onu besleyen enerji sektörlerinin stratejik önemi yanında, küresel ve iklimsel konjonktür dolayısıyla gıda güvenliği ve kendine yeterlilik anlamında stratejik önemi artan tarım sektörüne yönelik yatırımların canlanması da ülke ekonomisi için büyük önem taşıyor.

Tarım yatırımının payı artmıyor

Geriye dönük uzun dönemli birikimli veriler, Türkiye’de tarım sektörüne yapılan yatırımların son derece düşük seyrini ortaya koyuyor.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın verilerine göre, dönemin hükümeti tarafından, ülkeyi 6 bölgeye ayırarak geri kalmış bölgelere daha cazip teşvikler sağlayan, ayrıca bazı büyük ölçekli, öncelikli ve stratejik yatırımlara avantajlı teşvikler getiren yeni teşvik sisteminin uygulamaya geçirildiği 2012 başından bu yılın Eylül sonuna kadar olan dönemde toplam teşvikli yatırımlarda kayda değer artışlar yaşanırken, tarımın aldığı pay hep düşük kaldı.

Anılan yaklaşık 11 yıllık dönemde Türkiye genelinde gerçekleştirilecek toplam 2 trilyon 262,3 milyar liralık yatırım için Hazine’den 69 bin 657 teşvik belgesi alındı. Bu yatırımlarda toplam 2 milyon 322 bin 823 kişilik istihdam öngörüldü.

Söz konusu teşvik belgeleri içinde tarım sektörü 3 bin 400 adetle yüzde 4,9, yatırım tutarında 33,6 milyar lira ile yüzde 1,5 ve yaratılacak istihdamda 49 bin 844 kişi ile yüzde 2,1 pay alabildi.

Tarım alanları küçüldü

Son yıllarda büyük kente göçler, üretim alanlarının konut inarına açılması gibi nedenlerle tarım alanlarında kayda değer bir azalış yaşanıyor.

TÜİK verilerine göre 1990-2020 arasında toplam tarım alanları yüzde 16,9 küçülerek 27 milyon 856 bin hektara düştü. Bu dönemde özellikle en büyük üre-

timin yapıldığı buğday, arpa, çavdar gibi tarla bitkileri alanları yüzde 17,2 küçülerek 18 milyon 868 bin hektara geriledi. Artan nüfus ve tüketim talebine bağlı olarak son yıllarda buğday ithalatının artması ve Rusya-Ukrayna savaşı gibi nedenlerle sevk zincirinde yaşanan sorunların içeride fiyatları yükseltmesi gibi gelişmelerde bunun payı bulunuyor. Meyve ve sebze üretimi yapılan toplam alan ise aynı dönemde yüzde 18,5 artarak 3 milyon 664 bin hektara çıktı. Toplam arım alanlarının yüzde 67,5’ini tarla bitkileri, yüzde 15,4’ünü meyve, içecek ve baharat üretimi, yüzde 3,4’ünü sebze üretilen, yüzde 3,4’ünü ise nadas alanları oluşturuyor.

Türkiye tarımda net ithalatçı

TÜİK verilerine göre yılın ilk on ayında tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörüncü gerçekleştirilen toplam ihracat 6 milyar 88,8 milyon dolar olurken, sektör ürünlerinde toplam ithalat 12 milyar 292,3 milyon dolarla bunu ikiye katladı. Tarım dış ticaretinde on ayda 6,2 milyar dolar açık verildi. Geçen yılın eş dönemine göre ihracat yüzde 10,8 artarken, ithalattaki artış yüzde 31,3, tarım dış ticaret açığındaki büyüme yüzde 60,5 oldu. Tarım ihracatının ithalatını karşılama oranı yüzde 58,7’den yüzde 49,5’e geriledi.

Hem ham hem işlenmiş ürün

Standart uluslararası ticaret sınıflamasına göre fasillara bakıldığında Türkiye’nin tarım ürünleri ile işlenmiş gıda maddeleri ve diğer tarıma dayalı sanayi ürünlerine her yıl yüklü tutarda döviz ödediği belirlendi. Yılın ilk on ayında 20 milyar doları aşan bu ithalatta gıda maddeleri ile canlı hayvanlar 11,3 milyar dolarla en büyük payı alıyor. Bu kapsamda canlı hayvanın payı düşük kalırken, en çok ithalat 4,5 milyar dolarla hububat ve hububat ürünlerinde. Aynı fasılda yer alan hayvanlar için gıda maddeleri ithalatı da 2 milyar doları aşıyor. Alt fasıllardan meyve sebze ithalatının on aylık tutarı 1,8 milyar, çay, kahve, kakao, baharat ve ürünlerine ödenen döviz 1,1 milyar dolar.

Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağ faslı, 3,4 milyar dolarlık ithalat tutarıyla ikinci sıraday yer alıyor. Bunu da 2,8 milyar dolarla yağlı tohumlar, yağ veren meyveler, 1,2 milyar dolarla içki ve tütün izliyor.

Pandemi dersi

Beklenmeyen “pandemi etkisi”, küresel ekonomiyi, ticareti ve iş yapma biçimlerini derinden etkilerken, insanlığın temel ihtiyacı olan gıdaların üretimi ve güvenliğinin sağlanması açısından tarım sektörünün stratejik önemi konusunda farkındalık yarattı. Küresel nüfustaki artış eğilimi nedeniyle gıda talebi artış gösterirken, pandemi dönemiyle birlikte değişen tüketim dinamikleri, tedarıkte yaşanan bazı aksaklıklar ve karantinalar nedeniyle yaşanan panik dalgası ile tarımın stratejik önemi arttı. Paketli gıda talebindeki artış eğilimi, 2020 yılında pandeminin de etkisiyle hızlandı. Ülkeler, tarım politikalarını gözden geçirmek durumunda kalarak, bu alanda yeni politikalarla yönelediler.

Bu arada Türkiye’nin buğday ithalatında önemli bir paya sahip olan Rusya ve Ukrayna arasındaki savaş da iç piyasayı olumsuz etkiliyor.

Türkiye’nin ulusal ya da küresel kriz dönemleri dışında belli bir gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) büyüme imesini koruduğu 2000’li yıllarda, tarımın milli gelirdeki payı ise hızlı bir düşüş gösterdi. Başka deyişle tarım, GSYH’yı oluşturan diğer alanlardakine paralel bir büyüme performansı yakalayamadı. 2000 öncesinde milli gelirdeki payı yüzde 10’un üzerinde bulunan tarımın, TÜİK’in 2009 yılı bazlı GSYH zincirlenmiş endeksine göre anılan yıl yüzde 9,8 olan payı, 2021 itibarıyla yüzde 5,7’ye kadar düştü.

Tarım-orman ürünleri ile işlenmiş ürün ve hammaddelerine ödenen döviz (Milyon \$)

	2022 (10 ay)	2021	2020	2019	2018
Canlı hayvanlar ve gıda maddeleri	11.303,5	11.378,2	9.916,6	10.121,6	10.001,8
Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar	3.410,1	2.440,6	1.592,5	1.191,4	1.168,5
Yağlı tohumlar, yağ veren meyveler	2.797,9	2.393,6	2.203,6	1.944,1	1.796,5
İçkiler ve tütün	1.190,8	1.008,1	922,8	1.024,4	1.003,7
Hayv. ve bitkisel gübreler, tuz, kültür, alçı vb.	659,4	556,2	394,1	413,5	489,2
B.Y.B. hayvansal ver bitkisel menşeli hammadde	297,0	394,3	326,2	307,1	335,5
Mantar, odun ve kereste	279,9	212,8	196,8	205,7	459,9
İşlenmiş deri ve köseleler	247,0	247,1	218,1	261,9	296,6
İşlenmemiş kösele, deri ve kürk	169,7	114,2	92,9	122,5	138,2
TOPLAM	20.355,2	18.745,0	15.863,6	15.592,2	15.690,0
TOPLAM İTHALAT	300.442,9	271.425,6	219.516,8	210.345,2	231.152,5

Kaynak: TÜİK

	SEKTÖREL DAĞILIM			PAY		
	Belge adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	Belge	Sabit Yatırım	İstihdam
Enerji	9.463	371.075	43.239	13,6	16,4	1,9
Hizmetler	12.618	521.033	662.264	18,1	23,0	28,5
İmalat	42.128	1.244.139	1.503.053	60,5	55,0	64,7
Madencilik	2.048	92.460	64.423	2,9	4,1	2,8
Tarım	3.400	33.586	49.844	4,9	1,5	2,1
Toplam	69.657	2.262.293	2.322.823	100,0	100,0	100,0

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Tarımın yapısal sorunları

Uzmanlara göre tarım arazilerinin parçalı ve dağınık yapısı, kronik bir sorun olarak üretim maliyetlerinin artmasına ve tarımda modern yöntemlerin kullanılamamasına yol açıyor. Bu nedenle yeterli kazanç sağlayamayan çiftçi kesimleri üretimi bırakıyor. Büyük kentlere göçte bu durum önemli bir rol oynuyor. Sorunun çözümü için arazi toplulaştırması ve kırsal kesimlerde köy projeleri uygulanması gibi öneriler dile getiriliyor. Son yıllarda etkisini daha fazla hissettiren faktörlerin başında ise çiftçinin üretimde kullandığı mazot, gübre ve tarımsal ilaç gibi girdilerin döviz kurlarındaki yükselişe bağlı olarak aşırı pahalalanması ve ithal tohumla bağımlılık geliyor.

	2022	2021	Değ. (%)	2022	2021	Değ. (%)
Enerji	1.649	508	224,6	30.109	16.112	86,9
Hizmetler	943	899	4,9	70.423	34.670	103,1
İmalat	5.866	6.245	-6,1	231.444	171.872	34,7
Madencilik	246	225	9,3	20.498	10.125	102,4
Tarım	288	614	-53,1	7.008	4.880	43,6
TOPLAM	8.992	8.491	5,9	359.482	237.659	51,3

İhracatta en yüksek ocak-kasım rekoru

Türk sanayi sektörü, 169,7 milyar dolarla tüm zamanların en yüksek ocak-kasım ihracatını gerçekleştirdi. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre, Türkiye'nin ihracatı, ocak-kasım geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 13,9 artarak 231 milyar 248 milyon dolara yükseldi.

Sanayi sektörünün dış satımı, yılın 11 ayında 2021'in aynı dönemine göre yüzde 10,3 artarken, toplam ihracat içindeki payı yüzde 73,4 oldu.

10 sektörden rekor geldi

Sanayi grubuna bağlı 16 sektörden 10'u yılın 11 ayında ihracat rekoruna imza attı.

Tekstil ve ham maddeleri 9 milyar 562 milyon dolar, deri ve deri mamulleri 1 milyar 875 milyon dolar, kimyevi maddeler ve mamulleri 30 milyar 715 milyon dolar, hazır giyim ve konfeksiyon sektörü 19 milyar 501 milyon dolar, elektrik ve elektronik 13 milyar 704 milyon dolar, makine ve aksamları 9 milyar 344 milyon dolar, demir ve demir dışı metaller 13 milyar 290 milyon dolar, çimento, cam, seramik ve toprak ürünleri 5 milyar 10 milyon dolar, savuma ve havacılık sanayi 3 milyar 770 milyon dolar, iklimlendirme sanayi 6 milyar 93 milyon dolarla tüm zamanların en yüksek ocak-kasım ihracatını gerçekleştirdi.

Almanya'dan 3 milyar dolar

Almanya'ya deri ve deri mamulleri 152 milyon 104 bin dolar, hazır giyim ve konfeksiyon 3 milyar 321 milyon dolar, makine ve aksamları 905 milyon 950 bin dolar, demir ve demir dışı metaller 1 milyar 873 milyon dolar, iklimlendirme sanayi 642 milyon 128 bin dolar tutarında ihracat yaptı.

İtalya'ya tekstil ve ham maddeleri 918 milyon 843 bin dolarlık, Hollanda'ya kimyevi maddeler ve mamulleri 2 milyar 190 milyon dolarlık, Birleşik Krallık'a elektrik ve elektronik sektörü 1 milyar 495 milyon dolarlık, ABD'ye çimento, cam, seramik ve toprak ürünleri 890 milyon 54 bin dolarlık dış satım gerçekleştirdi.

Kasım kampanyalarında tüketici temel ihtiyaçlara yöneldi

Kasım ayı alışveriş kampanyalarında en çok tercih edilen ürün kategorileri temizlik ve giyim oldu.

Alışveriş ağırlıklı olarak online kanallarda yapılıyor

Çin merkezli online alışveriş platformu Aliexpress tarafından 2009'dan itibaren 11 Kasım'da uygulanan indirimlerin daha sonra tüm dünyaya yayıldığını ve yılın en önemli alışveriş sezonlarından biri haline geldiğini ifade eden İpsos Türkiye CEO'su Sidar Gedik verileriyle ilgili şu değerlendirmelerde bulundu:

Online alışveriş platformları ile başlamış olsa da diğer alışveriş kanallarına da yayılmış ve oldukça popülerleşmiş bir kampanya dönemi söz konusu. Her 10 kişiden 7'si bu kampanyalardan haberdar. Haberdar olanların yarısından fazlası ise bu dönemde kampanyalar kapsamında alışveriş yapıyor. Bu alışverişler ağırlıklı olarak online kanallarda yapılıyor olsa da (yüzde 70) mağazalardan kasım kampanyası alışverişi yapan yüzde 20'lik bir kesim de var.

Alışveriş yapanların yüzde 70'i ihtiyaçlarını gidermek için bu dönemi beklediklerini belirtiyorlar. "İhtiyaç" kelimesini özellikle kullandım, çünkü en yoğun alışveriş yapılan kategoriler temizlik ürünleri ve giyim. Temel ihtiyaç olmayan elektronik, dekorasyon gibi kategorilerdeki alışveriş oranı düşük.

"İhtiyacım olsa bile bu dönemde alışveriş yapmamaya çalışıyorum" ifadesine katılım oranı sadece yüzde 32. "Kasım kampanyalarına tamamen karşıyım" ifadesine katılmayanların oranı ise yüzde 22. Her ne kadar 10 kişiden 6'sı bu dönemde ihtiyacından fazla alışveriş yaptığını belirtiyor olsa bile araştırma katılanların yarısı bu dönemin "ihtiyaç" duyulan ürünleri uygun fiyatlara alabildikleri bir dönem olduğunu düşünüyor.

"Kasım Alışverişleri" İpsos tarafından gerçekleştirilen Antikriz Monitörü araştırma verilerinden yola çıkılarak mercek altına alındı. Her yıl kasım ayının belirli aralıklarında gerçekleşen büyük indirim günlerinin ülkemizde nasıl geçtiğine ilişkin bir değerlendirme yapan İpsos analizine göre kasım kampanyaları sırasında alışveriş yapanların yüzde 70'i özellikle bu kampanyaları beklediğini söyledi. Temizlik ürünleri ve giyim / konfeksiyon bu kampanyalar sırasında en çok tercih edilen ürün kategorileri oldu. Kasım alışverişleri indirim kampanyaları çerçevesinde, in-

ternet üzerinden reklamlar, influencer pazarlaması yoğun bir şekilde kullanıldı. E-ticaret şirketlerinin bu kampanya ve reklamlardan en fazla fayda sağlayan taraf olduğu tespit edildi. Her 10 kişiden 7'si Kasım ayının firmalar tarafından yapılan indirim kampanyalarından haberdar ve bu bireylerin yarısı bu kampanyalar sırasında alışveriş yapmış.

Bireylerin yarısına göre bu kampanyalar ihtiyaç duyulan ürünlerin iyi fiyata alınmasını sağlıyor. Ancak bireylerin yüzde 61'i bu kampanyaların gereğinden fazla alışveriş yapmaya sebep olduğunu düşünüyor.

Prof. Dr.
Burak
KÜNTAY

Savaş ve barış

Son günlerde en hassas ve en tartışmalı konulardan biri, şüphesiz dış politikada uzun süredir devam eden küslükle-re son verilme süreci. Tabii ki bu konu fazlasıyla iç politika meselesi oldu. Seçim yatırımı diyenler, geçmişe atıfta bulunarak ne değişti diyenler ve daha birçok söz. Normaldir. Seçime 6 ay kala artık her şey iç politika ekseninden okunur, ancak bu meseleyi dış politika ve çıkar çatışmaları bağlamında değerlendirmekte fayda var. Bir an olsun iç politikaya dönük fikri sabitleri bir kenara koyup bu hadiseye tepeden bakalım.

Emirlikler, Suudi Arabistan, İsrail, şimdi de Mısır ve Suriye. Uzun süre çok iyi giden ilişkiler neredeyse aynı dönemlerde büyük bir çalkalanmaya, sonra da bu ülkelerle neredeyse düşmanlığa varacak duruma gelmişti. Şimdi ise tekrar ılık rüzgarlar esiyor.

AK Parti iktidara geldiği ilk yıllarda önceki hükümetlerin dış politikalarından daha farklı olarak, Orta Doğu ülkeleri ve Arap coğrafyasına ilgisini artırdı. Burada bir sorun var mı? YOK.

Dış politika, ülkeyi yöneten partilerin ideolojilerinden etkilenir bu bir gerçektir. İyi giden ilişkiler şüphesiz hem dönemin konjonktürü hem de ortak çıkarların ters düşmemesine bağlı olarak iyi gitti. Diğer bir deyişle ortak çıkar olmasa bile çıkar çatışması yoktu.

Bu noktada şunu belirtmekte fayda var; ülkelerin ilişkileri çıkara dayalı gider. Her ülkenin öncelikli ve ikincil çıkarları olduğu gibi, kendine belirlediği tehditlerde mevcuttur.

Ülke ilişkileri bu basit temel üzerinde işler; ortak çıkar ve ortak düşman. İkisi de varsa; değmeyin ilişkilerdeki sıcaklığa.

Biri varsa yine müttefiklik güzel gider.

İkisi de yoksa; ama ekonomide bolluk, bölgede ve dünyada bir huzur varsa ülkeler sebepsiz yere çatışmaz. Ortak çıkar olmasa bile, terslik yoksa, durağanlık da diplomaside fayda getirir.

Ancak; ülkelerin çıkarları farklı önceliklere sahipse, hele bir de çıkarlar çatışıyorsa seyreyle cümbüşü. Kavga kıyamet gider, nerede o diplomatik sözler, güzel günler dedirtir insanlara.

Bu bilgiyi verdikten sonra dönelim bizim duruma.

AK Parti'nin iyi ilişkilerinde durum aynen buydu. İlişkilerin iyi gitmesinde ya ortak çıkar vardı, ya da ortak düşman.

Hiçbiri olmadığında da kavga için sebep yoktu.

Kısaca her şey stabil gidiyordu.

Derken bir şey oldu ve bu neredeyse tüm dengeleri alt üst etti; Arap Baharı. Arap Baharı, her ülkede birçok değişikliğe sebep oldu. Ülkelerin birbirleriyle ilişkilerini de ciddi anlamda etkiledi.

Mesela; Mısır'da iktidara gelen Mursi, Ak Parti yönetimi ile iyi ilişkiler içerisindeydi. Darbe ile görevden gitmesi, Ak Parti'nin Sisi yönetimiyle ve Mısır'la ilişkilerini ciddi anlamda sarstı. Mısır'daki darbeye karşı duruş sergilendi ve Mursi'ye destek verildi, burada sorun var mı? Bence YOK.

Suriye'de de durum bundan farklı değildi. İkili ilişkileri çok iyi olan Erdoğan ve Esad'ın arasına Arap baharının yarattığı farklı öncelikler girdi.

Türkiye haklı olarak, bölgedeki karışıklıklarda sınır güvenliği ni tehdit edecek PKK unsurlarına karşı, bölgedeki Arap ve Türkmenleri destekledi. Rusya; Esad, Işid ile çatışırken PKK'dan ve türevlerinden istifade etme yolunu seçti, Amerika'da farklı değildi. Peki ne oldu, çıkarlar çatıştı ve ters düştü. Hem de çok ters. Üstelik bu sorunlar uzun zaman sürdü. Türkiye'nin sergilediği duruşta sorun var mı? Bence YOK.

Bu değişim farklı sebeplerle Emirlikler, İsrail ve Suudilerle ilişkilerde de oldu. Özetle çıkarlar çatıştı, fena çatıştı hem de.

Peki bugünkü değişimin en temel sebebi ne, tekrar yakınlaşmaları anormal bir durum mu? Değil.

Bu seferde başka bir etken devreye girdi. Biri pandemi, diğeri Ukrayna-Rusya savaşı.

Bu iki etken hem global ekonomiyi, hem de global siyaseti ve güvenliği yerinden sarstı, dengeleri değiştirdi. Kartları yeniden kardı. Tam bu noktada çıkarlar ve öncelik hesaplarında kökten değişimler oldu. Herkes önceliklerini yeniden değerlendirdi. Bu değerlendirmeler en sonunda ittifak değişimlerini ve müttefiklik dengelerini de yeniden kurmaya başladı. Türkiye'de önce iyi, sonra kötü olduğu ülkelerle ilişkilerini yeniden düzeltmeye doğru ilerledi. Burada sorun var mı? Bence YOK.

Türkiye'nin politikaları değişti mi büyük ölçüde hayır. Suriye'nin, İsrail'in, Mısır'ın, Emirlikler'in, Suudiler'in değişti mi hayır. Ne oldu o zaman? Politikalar değil ama öncelikler değişti.

Bugün iyi, yarın kötü; sonra yeniden iyi, bir daha kötü olmakta sorun yok. Dış politikada bunlar olur, savaş ve barış diplomasinin önemli bir unsuru. Çıkarlar değişirse siyaset değişir, politika değişir, dengeler değişir, her şey değişir burada da sorun yok.

Peki her şey iyi, hiç mi sorun yok? VAR.

Önemle üzerinde durmamız gereken, bu gerçek diplomasi hamleleri arasında her şeyin gelip geçici olduğu. Baki dostluk ve düşmanlıklar olmayacağını, her şartın değişebileceğini bilip; küslükte de, barışta da, dostlukta da, düşmanlıkta da şiddetli ve hararetli diplomasi dili kullanmamamız gerektiği.

Biz biraz sert küsüp fazla sıcak barışıyoruz.

Sorunda burada çıkıyor.

Dost ve düşman olmak zaman ister, yıllar ister.

Diplomasi dilinin şiddeti ve zamanlaması, nerede nasıl kullanıldığı, diplomasinin en doğal yanı olan küslük ve barışmaları başka noktada sorgulatır.

Diplomaside esas mesele küsüp barışmak değil. Küsmeyi ve barışmayı bilmekte.

Yönetim
ve vergiMesut
KOYUNCU

Kadın yüzyılı

“5 Aralık Dünya Kadın Hakları Günü” nedeniyle birçok etkinlik vardı. Bunlardan biri de Hesap Uzmanları Vakfı'nın düzenlediği **“Türkiye’de Kadın İstihdamı ve Kadın Girişimciliği”** konulu paneli. Panele o kadar iyi hazırlanılmıştı ki bugün başka bir şey yazmak olmazdı.

Prof Dr. Gülay Akgül Yılmaz ve Dr. Gözde Nalbant Efe bu panelde sunulmak üzere iki ayrı çalışmaya imza atmışlar: “Türkiye’de Kadın İstihdamı” ve “Türkiye’de Kadın Girişimciliği” Hesap Uzmanları Vakfı tarafından yayınlanan bu iki değerli çalışmanın sunumu Prof. Dr. Gülay Akgül Yılmaz tarafından yapıldı. Hayli ilginç tespitler var.

Sunumu dinlerken yakında bitirdiğim Zülfü Livaneli’nin Sultan II. Abdülhamit’in hayatını aktaran **“Kaplanın Sırtında”** kitabında yer alan satırlar aklıma geldi. Şehzadeyken Sultan Abdülaziz döneminde gerçekleştirilen Paris seyahati ile ilgili bölümde, “Sanırım bizleri en çok hayrete düşüren şey de bu idi. Kadınlar, kafes ya da çarşaf altında değildi, erkekler neredeyse onlar da oradaydılar. Bu hayat tarzı bana dedem Sultan Mahmut’un eniştesi Amiral Halil Paşa’nın Rusya hakkında anlattıklarını hatırlatmıştı. Dedem, ezeli rakibimiz Rusya’nın nasıl olup da bu kadar ilerlediğini ve bizi geri bıraktığını anlamak için eniştesini Rusya’ya göndermişti. Halil Paşa, Rusya dönüşü Padişah’a bir rapor sunmuş ve en büyük farkın kadın meselesinde olduğunu açıkça anlatmıştı. -Avrupa’da Rusya’da kadın bir kıymettir ve hayatın içindedir. Erkeklerle birlikte milleti oluşturuyorlar. Bizde ise kadın kafes arkasındadır. Yani biz yarım bir nüfusa sahibiz. En önce halletmemiz gereken konu budur. - diyordu.

Kitapta aktarılan tespitler dikkate alındı. Osmanlı tanzimat sonrası bu konuya önem verdi. Lakin başaramadı. 19. yüzyıl ıskalamış olduk.

Cumhuriyet ile bu konuda büyük uğraşlar verildi. Lakin raporun sunumunu dinlerken yine başaramamış olduğumuzu anlıyorum. Türkiye’de 2021 yılında 15 ve üzeri yaştaki kişiler içinde 9 milyon 5 bin kadın, 19 milyon 792 bin erkek istihdam edilmiş. Nüfusun yarısını oluşturan kadınlar istihdamdan sadece %28 oranında pay almışlar. Erkek nüfusun %62,8 pay aldığı yılda kadın sayısının istihdamdan aldığı pay erkek sayısının yarısından daha az. Ancak az da olsa sevindirici gelişme 2004 yılında kadın istihdamının payı %20,8 iken 2021 yılında %28’e çıkmış olması.

Lakin bu oran ile bile OECD ülkeleri arasında açık ara en alttayız. Bizde kadın istihdam oranı %28 iken, Yunanistan’da %35, OECD ortalaması %49, Kore’de %51, Japonya’da %52, ABD’de, %53, Almanya’da %54, Hollanda, Finlandiya, Yeni Zelanda ve İsveç’te %60 ve üzerinde, İzlanda’da ise %70’in bile üzerindedir. OECD ülkeleri ortalaması kadın ve erkek istihdamında eşitken, bizim bu kadın istihdamı oranıyla onların gelişmişlik düzeyini yakalamamız imkansız demektir.

Anlaşılan o ki, özellikle Cumhuriyet’in ilk yıllarında ortaya konan büyük uğraşlara rağmen 20. yüzyıl ıskalamışız.

Lakin raporun ilerisi için umut vadeden kısmı ise, yükseköğrenim görmüş kadınlarımızın %56’sı istihdama katılmış durumdadır. İşte bu noktada tünelin ucunda gerçek bir ışık görünmektedir. Üniversite okumuş kız çocuklarımız büyük oranda istihdama katılmaktalar. Dolayısıyla ne yapıp edip kız çocuklarımızın üniversite eğitimi almalarını, eğitim kademelerinin tümünü tamamlamalarını sağlamalıyız. Bunun için;

- Kız çocuklarımıza, üniversite sınavında pozitif ayrımcılık yapılarak ilave puan verilmeli, (burada pozitif ayrımcılık yapılsa ileride başka hiçbir konuda yapılmasına gerek kalmaz)
- Üniversitelerde en az %50 kontenjan ayrılmalı,
- Tüm üniversiteler, ailesi belli bir gelirin altındaki kız çocuklarımız için ücretsiz olmalı,
- Okul boyunca karşılıksız burs almaları sağlanmalı,
- Okul bitiminde istihdam edilmeleri teşvik edilmelidir.

Kızlarımızı yüksek öğretimle buluşturabilirsek 21. Yüzyıl ıskalamamış oluruz. Bu yüzyıl kadınlarımızın yüzyılı olmalıdır.

Vakıf Başkanımız Sayın Ahmet EREN’in yönetim kurulu başkanı olduğu Eren Holding’de onbeş yıl çalıştım. Pozitif enerjisini, girişimciliğini, yatırım sevdasını bilirim. En çok da eğitim sevdasına yakından şahitlik ettim. Eren Eğitim Vakfı başta Bitlis Eren Üniversitesi olmak üzere birçok eğitim kurumunun hayata geçmesine ön ayak oldu. Hele kız çocuklarımıza eğitimde gösterdiği duyarlılığı hep saygıyla karşıladım.

Dolayısıyla bizim 21’inci yüzyıl ıskalamamızı, geliştirmekte değil gelişmiş ülke olmamızı sağlayacak altın anahtarın kadın istihdamının artırılması olduğu hususunu ortaya koyan çalışmaya öncülük eden Vakıf Başkanımıza ve Hesap Uzmanları Vakfı Yönetim Kuruluna ve konuya emek veren herkese sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak panelde önce bir kadın girişimcimizi Sayın Filiz AKKAŞ hanımefendiyi dinledik. Küçük bir atölyeden bugün THY, TAİ, Kale Kalıp, Roketsan gibi Türk; Boeing, Lockheed Martin, Skorsky gibi uluslararası devlerin tedarikçisi olma hikayesi bizleri büyüledi. Sonra konusunda bir devrimciyi “Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı Kurucusu” Sayın Şengül AKÇAR’ı dinledik ve mücadelesine alkış tıttuk.

Gerek bu sunumun ve gerekse panelin, kız çocuklarımızı üniversitelere yönleltmek adına özellikle liselerde tekrarlanması en büyük temennimdir.

“Bir kadını eğitirsen bir kuşağı eğitirsin”

Finansal okuryazarlık için tanıtım çalışmalarına hız verilecek

Hazine ve Maliye Bakanlığı’ndan yapılan açıklamada Finansal İstikrar Komitesi 7. toplantısının gerçekleştirildiği bildirildi. Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati başkanlığında gerçekleştirilen toplantıda küresel ve yerel ekonomik görünüm ile bankacılık sektörü ve sermaye piyasalarına ilişkin genel durum değerlendirildiği belirtildi. Bakanlıktan yapılan açıklamada son dönemde sermaye piyasalarının artan ilginin piyasaların derinleşmesi ve gelişmesi açısından

önemli görüldüğü belirtilerek, “Bu kapsamda başta yatırımcı hakları, temel finansal bilgiler ve kavramlar olmak üzere ülke genelinde finansal okuryazarlığı artıracak bilgilendirme ve tanıtım çalışmalarına hız verilmesi kararı alınmıştır” ifadeleri kullanıldı. Bakanlık açıklamasında, Komite’nin 6. toplantısında alınan karar doğrultusunda oluşturulan çalışma grubu tarafından TROY kart şemasının kullanımının yaygınlaştırılması ilişkin yapılan çalışmaların üyelere sunulduğu belirtildi.

TCMB: Gıdada genele yayılan artış sürüyor

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kasım ayında gıda grubu yıllık enflasyonundaki yükselişte taze meyve ve sebze ile süt ürünlerinin öne çıktığını, buna karşın grup geneline yayılan artışların devam ettiğini belirtti.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) 1,5 yıl sonra ilk yavaşlamasını kaydeden enflasyona ilişkin değerlendirmesinde gıda grubu geneline yayılan artışların sürdüğünü belirtti. Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) kasım ayında Tüketici Fiyat Endeksi’nin (TÜFE) yüzde 2,88 arttığını ve yıllık enflasyonun yüzde 84,39’a gerilediğini açıklamasının ardından TCMB’nin Fiyat Gelişmeleri Raporu da yayımlandı. Rapora göre, kasımda önceki aya kıyasla yıllık tüketici enflasyonuna katkı gıdada 0,87 puan artarken, temel malda 0,98 puan, enerjide 0,93 puan ve hizmette 0,09 puan azaldı. Alkol-tütün-altın grubunun enflasyona etkisi ise belirgin bir değişim göstermedi. Merkez Bankası, kasım döneminde tüketici yıllık enflasyonundaki gerilemeyi enerji ve temel mal gruplarının sürüklediğini, aylık bazda gıda grubu fiyat gelişme-

lerinin öne çıktığını ifade etti.

Yıllık enflasyonun temel mallarda tüm alt gruplarda düşüş kaydettiğine vurgu yapan TCMB enerji yıllık enflasyonunun baz etkisiyle gerilediğini, bu grupta aylık artışın da nispeten ılımlı seyrettiğini belirtti.

Gıda grubu yıllık enflasyonundaki yükselişte taze meyve ve

sebze kaleminin yanı sıra süt ve süt ürünleri fiyatlarının öne çıktığını ifade eden TCMB grup geneline yayılan artışların da devam ettiğini belirtti. Kasım döneminde hizmet grubunda yıllık enflasyonun kira ve haberleşme de yükseldiği diğer alt gruplarda gerilediği, kiralarn mevsimsel etkilerden arındırılmış ay-

lık artış oranının da yavaşladığı ifade edildi. Elektrik, doğalgaz imalatının yanı sıra rafine petrol ürünleri ile ana metal sanayi fiyatlarındaki düşüşler öncülüğünde üretici fiyatlarında aylık artış oranının önemli ölçüde yavaşladığını vurgulayan TCMB, bu doğrultuda üretici yıllık enflasyonunun gerilediğini söyledi.

THY’nin piyasa değeri Lufthansa’yı geçti

THY’nin piyasa değeri, Almanya’nın havayolu şirketi Lufthansa’yı geride bıraktı Türkiye’nin hava yolu şirketi THY’nin piyasa değeri, Almanya’nın hava yolu şirketi Lufthansa’nın piyasa değerinin üstüne çıktı. Borsa İstanbul’da işlem gören THY’nin piyasa değeri, önceki gün hisse senedi fiyatının yüzde 8 artarak 138,60 liraya çıkmasıyla 191,3 milyar TL’ye ulaştı. Şirketin 31.Aralık 2021’de 20,02 TL olan hisse fiyatı, yılbaşından bu yana rekor üzerine rekor kırarak yüzde 592,3 arttı. Böylece cari kurla (19,56 lira) 9,78 milyar euroya ulaşan THY’nin toplam piyasa değeri, Alman hava yolu Lufthansa’nın 9,28 milyar euro olan piyasa değerini geride bıraktı. Lufthansa’nın hisse fiyatı

ise yılbaşından bu yana yüzde 25,7 artarak 6,18 eurodan 7,77 euroya çıktı. Yılın 3. çeyreği itibarıyla THY’nin toplam gelirleri, 6,1 milyar dolar ile 2019’un aynı dönemindeki toplam gelirlerini yüzde 52 aşarken, kargo gelirleri, aynı dönemde yüzde 110 artışla yaklaşık 880 milyon dolar olarak gerçekleşti. Son açıklanan finansal sonuçlara göre THY’nin 3 çeyrekteki net dönem karı ise 1,5 milyar dolar oldu.

Varlık Fonu Kardemir hissesi alıyor

Türkiye Varlık Fonu, Kardemir’de yıllardır devam eden hissedarlık sorununun çözümü için adım attı. Fon, Kardemir’in A Grubu hisselerinin yüzde 9,76’sını elinde bulunduran iki bağlı ortaklık, Kardökmak ve Karçel ile hisse alımı konusunda anlaşta. İki şirketten alınan Kardemir A hisseleri ile Fon’un Kardemir’deki payı yüzde 4,38’e çıktı. Fon’dan Kamuyu Aydınlatma Platformu’na yapılan açıklamada, “Varlık Fonu ile Kardökmak AŞ’nin Kardemir sermayesi içinde yer alan 31,99 milyon TL nominal değere sahip A grubu payları ile Karabük Çelik Yapı İmalat Montaj İnşaat Nakliyat Sanayi ve Ticaret AŞ’nin Kardemir sermayesi içinde yer alan 18,29 milyon TL nominal değere sahip A grubu paylarının 5 Aralık tarihinde Borsa kapanış fiyatı olan pay başına 13,05 TL bedel üzerinden borsa dışında satın alınmasına yönelik anlaşmaya varıldı.” denildi.

Avustralya Merkez Bankası faizi arttırdı

Avustralya Merkez Bankası(RBA), politika faiz oranında piyasa beklentilerine paralel olarak, 25 baz puan artışa gitti. Faiz oranı yüzde 2,85’ten yüzde 3,10’a çıkarıldı. RBA, son 8 toplantısında toplam 300 baz puan

faiz artırdı. RBA, önceliğinin düşük enflasyonu yeniden tesis etmek ve yüzde 2-3 aralığına çekmek olduğunu yineledi. Kurul, önümüzdeki dönemde faiz oranlarını daha da artırmayı beklediğini, ancak bunun önceden belir-

lenmiş bir rotada olmayacağına işaret etti. Açıklamada, “Kurul, küresel ekonomiyi, hanehalkı harcamalarını, ücret ve fiyat belirleme davranışlarını yakından izliyor. Gelecekteki faiz artırımlarının boyutu ve zamanlaması,

gelen veriler ve Kurul’un enflasyon ve işgücü piyasası görünümüne ilişkin değerlendirmesine göre belirlenmeye devam edecek. Kurul, enflasyonu hedefe ulaştırma konusundaki kararlılığını sürdürmektedir” denildi.

İNTERTIM
ORMAN ÜRÜNLERİ

TAŞIMACILIĞIN VAZGEÇİLMEZİ

AHŞAP PALETLER

ÜRÜNLERİMİZ

✓ EPAL PALET

✓ EUR-UIC PALET

✓ İNŞAATLIK KERESTE

✓ AHŞAP PALET / KASA

✓ DEMONTE PALET TAHTASI

✓ PLYWOOD / OSB

✓ KAPI SERENLERİ

✓ LAMBRI

✓ BAUBUCHE

www.intertim.com

Tahıl koridorunda değer yaratamadık

Türkiye üçüncü çeyrek büyüme rakamları açıklandı. Ekonomi 3,9 oranında büyürken tarım sektörü yüzde 1,1 düzeyinde kaldı. İhracatın büyümeye katkısı yüzde 0,7 puan, sattıklarımız pek kıymetsiz. Büyüme hız keserken GSYH'da yüzde 0,1 oranında küçüldü, zaten dünyada ilk 50'de bile değiliz. Yaşam maliyetimiz artarken üretim verimliliğimiz, hayat standardımız giderek düşüyor.

Fırsatlara rağmen tarımda büyüme 1,1

Son yıllarda kırsal kalkınma hedefiyle tarıma o kadar çok hibe, teşvik, kredi, ödül verdik ki tarımda şimdiye kadar çoktan ihracat rekoru kırmış olmamızı gerekiyordu. Ukrayna ile Rusya savaşımasa, Avrupa'da enerji krizi olmasa, en büyük rakiplerimiz Akdeniz ülkeleri kuraklıkla boğuşmasa belli ki tarımda küçülecektik. Yanlış giden bir şeyler var. Verimlilik cümle içinde bolca kullanılıyor, sahada karşılığı yok.

Tarımın hamallığını yapıyoruz

Dünya sektörel ihracat artışı tarımda yüzde 26 olmasına rağmen Türkiye, 70 milyar dolarlık tarım üretim potansiyeliyle dünya tarım ihracatından sadece yüzde 1,5 – 2,7 aralığında pay alıyor. Verim düşük, katma değerli ürün yok. 29 milyar doları geçen ihracatımız ile hala dünyada ilk 10'da yokuz. 5 milyon kişinin çalıştığı Türk tarımı, markalaşmadan yoksun, dünya tarım ticaretinin hamallığını yapıp kardan pay alamıyor. Hollanda 105 milyar avroluk ihracatı nüfusun yüzde 2'si ile yapıyor, ABD 2,5 milyon kişi ile 190 milyar dolarlık tarım ekonomisinin sahibi, teknoloji baş tacı.

Tarım değer

Türkiye'nin ihracat kg değeri 1,5 dolar oldu diye sevinç çılgınlıkları atıyoruz, Hollanda'nın ki 30 dolar, fındık alıp çikolata satıyorlar. Geri kalmış ülke dediğimiz Uruguay, Namibya bile bizden daha değerli ürün satıyor.

Tarımda verimlilik artırılсын diye 2009 yılından beri tarımsal yayım ve danışmanlık alan 700 binden fazla tarım işletmesine 450 milyon lira destek ödemesi yapıldı. Özel sektör kendi verimini kendi artırmaya çalışıyor. Tohumculuk sektörü dünya devleriyle rekabet edebilmek için son yıllarda önemli başarılarla imza attı.

Çiftçilik oyunu

Gelişmiş tarım ülkeleri; papay gıda, tohum teknolojisi, mikrop fabrikaları, robot teknolojileriyle tarımı iklim değişikliğinden koruyup verimi artırırken biz çiftçilik oynuyoruz, hadi hayırlısı.

Katma değerli tarım ürünlerinde ithalat bağımlılığı

“Biyoteknoloji, hayvan kani, enzimler, çeşitli toksinler” tarımda en çok bağımlı olduğumuz katma değerli alanlar. Tarımsal sulamanın hala yüzde 75'i vahşi sulama, mahsulün yüzde 2-4'lük bölümü hasatta kayboluyor. Tarımsal destekler 42 milyar lirayı geçti. Amacı günü kurtarmak, gıda fiyatlarındaki artışı sübvans etmek, teknoloji yok. Theglobaleconomy'nin inovasyon indeksine göre dünyada 41'inci sıradayız. Verimi artıracak strateji oluşturma, AR-GE'ye destek olmak uzun vadeli kararlar, bize pek uymuyor.

Herkes çiftçi olacak

Geçtiğimiz hafta ulusal bir gazetenin başlığı “Herkes çiftçi olacak” olarak atılmıştı, sunucu haberi sevinçle paylaştı. Neye seviniyoruz, “tarımı yönetemedi, bodrumda dikey tarımla domates üretelim evde ekmek yapalım, memleketin kalan kaynaklarını da bu şekilde tüketelim” çözümüne sevinmek oldukça manidar.

Tahıl koridorunda tarımsal değer üretemedik

“Tahıl Koridoru” ile önemli bir tarım diplomasi başarısına imza atan Türkiye, açtığı koridorda tarımsal değer üretemedi. Komşu Yunanistan'ın bile gördüğü “Türkiye dünya ticaretindeki çatlakları doldurursa ticaretin yıldızı olur” fırsatını tarımda değerlendiremedik.

Millet gider uzaya biz gideriz tersine

Köy okullarını tarımsal eğitim için “Köy Yaşam Merkezleri'ne” dönüştürüyoruz, ekme sorununu meslek liselerine ihale ettik, gıda fiyatlarını düşürmek için market açıyoruz. Tarımda verim için tarım danışmanları yetmedi şimdi de “Yeminli Tarım Müşavirliği” öneriyoruz. Herkesi köye dönmeye davet ediyor, çocuklara muasır medeniyet mertebesini hedef göstereceğimize kendi patatesini ekmeyi, kıra dönmeyi salık veriyoruz hadi hayırlısı. Millet gider Uzaya biz gideriz tersine.

Tüm bunlar neden mi önemli? Stratejiden yoksun eğitim, verimli olmayan üretim, katma değersiz ihracat tarıma faydadan çok zarar verir, kaynakları tüketir.

“80 milyar dolarlık net hata noksan, ne Rusya'dan ne göçmenlerden”

Cari açığı 'yastık altı' kapatıyor...

Merkez Bankası Eski İstatistik Genel Müdürü Gülbin Şahinbeyoğlu'nun araştırması yıllar içinde sıfıra yaklaşması beklenen Ödemeler Dengesi 'Net Hata Noksan' kaleminde 80 milyar dolara ulaşan aşırı şişmenin, ölçülemeyen yurt içi yerleşiklerin kayıt dışı işlemlerinden kaynaklandığını ortaya koydu.

LEVENT AKBAY

Ekonomide uygulandığı ifade edilen 'yeni model'le cari açığın kapatılması'nın hedeflenmesine karşın kaynağı belli olmayan dövizle yılın 9 aylık döneminde ancak 36,5 milyar dolara düşürülebilen cari açık için can suyunun kayıt dışı işlemler yoluyla 'yastık altı'ndan geldiği ortaya çıktı.

Merkez Bankası Eski İstatistik Genel Müdürü, TEPAV Ekonomi-yi İzleme Direktörü Müdürü Gülbin Şahinbeyoğlu'nun araştırması yıllar içinde sıfıra yaklaşması beklenen Ödemeler Dengesi 'Net Hata Noksan' kaleminde 80 milyar dolara ulaşan aşırı şişmenin, ölçülemeyen yurt içi yerleşiklerin kayıt dışı işlemlerinden kaynaklandığını ortaya koydu. Merkez Bankası kariyerinde 'Ödemeler Dengesi istatistiklerini hazırlayan ekibin başında yer alan Gülbin Şahinbeyoğlu'nun araştırmasına göre Aralık 2021'deki kur sıçramasından sonra piyasalardan çekilen döviz tekrar ve daha fazla bir şekilde 'yastık altı'ndan geldi.

Aynı araştırmaya göre Türkiye'de Ödemeler Dengesi'nde döviz girişi ya da çıkışına yol açan tüm döviz hareketlerinin izlenmesi mümkün değil. Net Hata Noksan kalemini etkileyen unsurların 1992'den bu yana izlenmesine ve analiz edilmesine karşın örneğin bankacılık kesimi dışındaki yerleşik kişilerin yurt dışı bankalardaki mevduatlarının Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) verilerinden kapsama eksik şekilde (Raporlama yapan 48 ülke var) derlenilebiliyor. Ayrıca, Ödemeler Dengesi İstatistikleri uluslararası uygulamalara göre oldukça kısa bir gecikme (yaklaşık altı hafta) ile yayımlanıyor; bu nedenle yayım tarihinde mevcut olmayan verilerin yerine geçici nitelikteki veriler kullanılıyor.

Araştırmada yer alan bulguların özeti şöyle:

■ Ödemeler Dengesi İstatistiklerinin derleme sürecinde karşılaşılan kapsam, değerlendirme ve zamanlama farklılıklarının zaman içinde veri güncellemeleriyle istatistiklere yansıtılması ve Net Hata ve Noksan (NHN) kaleminin ilk kayıt değerine kıyasla düşmesi, birikimli tutarının zaman içinde sıfır değerine yakınsaması bekleniyor.

Net hata noksan nedir?

Net Hata ve Noksan kalemi, ödemeler dengesi bilançosunda muhasebe eşitliğini sağlayan bir denklik kalemidir. Yerleşiklik ilkesine dayanan Ödemeler Dengesi İstatistiklerinin diğer temel derleme prensibini "çift kayıt muhasebe" sistemi oluşturmada, her işlem "borç" ve "alacak" olmak üzere birbirine eşit iki kayıtlı tutulmaktadır. Çift taraflı kayıtların piyasa değeri üzerinden ve mülkiyet değişiminin gerçekleştiği dönemde

eş anlı olarak yapılması durumunda, "Cari İşlemler Hesabı" ve "Sermaye Hesabı"nın toplamı "Finans Hesabı" kalemine eşit olmaktadır. Ödemeler Dengesi İstatistiklerinin bankalar, Türkiye İstatistik Kurumu ve Merkez Bankası veri tabanları başta olmak çok farklı kaynaklardan derlenmesi, turizm gibi bazı kalemler için kişilere veya kurumlara anketler uygulanması ölçme, değerlendirme ve zamanlama farklılık

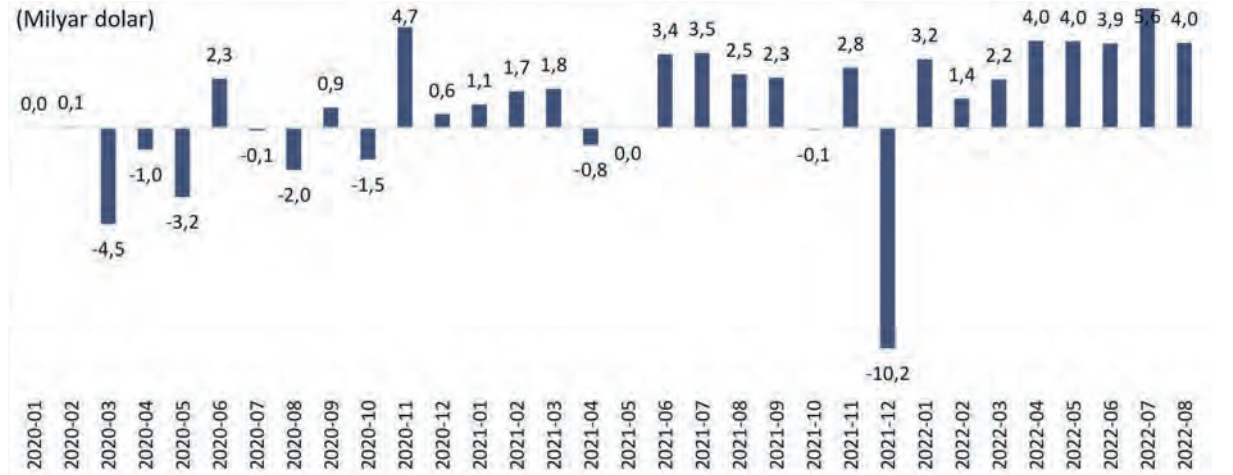
Merkez Bankası'na göre hangi işlemler Net Hata Noksan yaratır?

■ Dış ticaretle ilişkin mal hareketlerinin gümrük kayıtlarından elde edilen ödemelerin banka kayıtlarından alınması.
■ Turizm gelir ve giderleri ile bavul

ihracatı verilerinin anket çalışmaları sonucunda hesaplanması ve anketlerin hata payı.
■ Navlun ve sigorta kayıtlarının yerleşik olduğu ülke yerine taşıma araç

larının bayrağına göre kaydedilmesi.
■ Bankacılık dışındaki yerleşik kişilerin yurt dışı bankalardaki mevduatlarının kapsamı eksik olan BIS verilerinden derlenmesi

NHN-Aylık (Ocak 2020 - Ağustos 2022)

Kaynak: TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri

Ekonomist Mahfi Eğilmez'e göre kayıt veya sistem dışı döviz ve altınlar

Kayıt dışılık; kamu otoritesinden gizlenen, kayda geçirilmeyen, kayda geçirilmediği için denetlenip doğruluğu saptanamayan faaliyetler olarak tanımlanıyor. Kayıt dışı gelir de bu tür faaliyetlerde bulunmaktan dolayı elde edilen gelir olarak karşımıza çıkıyor.

İki çeşit kayıt dışılık söz konusudur: Akım şeklinde kayıt dışılık, stok şeklinde kayıt dışılık.

Akım şeklindeki kayıt dışılık; genellikle yıl içinde yapılan üretimin, elde edilen kazançların ya da yapılan harcamaların kayıt dışında kalması olarak çıkar. Böyle bir durum GSYH'yi etkileyen bir gelişmedir. Bir başka deyişle yıl içinde yapılan üretim, elde edilen kazanç ya da yapılan harcamaya kayıt dışında kalmışsa o yılın GSYH'si kayıt dışı bırakılan bu değerler kadar düşük görünür. Bir yıl içinde ülkede üretilen bütün nihai mal ve hizmetlerin toplam piyasa değeri 100 birim olsun. Bu üretimin 80 birimlik kısmı kayda geçmiş kalan 20 birimlik kısmı kayıt dışı kal-

mış olsun. Bu durumda bu ülkenin GSYH'si 80 birim olarak görünür.

Stok şeklindeki kayıt dışılık; geçmişte yaratılan kayıt dışı gelirlerin biriktirilmesi sonucu oluşan kayıt dışı servet stokunu ifade eder. Stokun GSYH'ye doğrudan etkisi yoktur, ancak bir bölümlü o yıl harcamaya dönüşürse o bölümlü GSYH'yi etkiler. Akım olarak kayıt dışılık ne kadar yüksekse stok olarak kayıt dışılık da o kadar yüksek olur.

Kayıt dışılığı ek olarak bir de sistem dışında tutulan varlıklar vardır. Sistem dışı varlıklar; kayıt içinde üretilmiş bir malın alınıp stoklanmasıyla kaynaklanan varlıklardır. Bunlara sokak dilinde 'yastık altı varlıklar' deniyor. Örneğin altın ya da gülmüşün çeşitli formlar halinde üretilip satılması kayıt içi olarak yapılmış ama bunları satın alanlar yastık altında saklamaya yönelmişse bunlar kayıt dışı gelirlerin sistem dışı varlığına dönüşmüş değerler haline alır.

Kaynak: Kendime Yazılar 23 Şubat 2021

■ Buna karşın son dönem ödemeler dengesi hareketleri incelendiğinde, Aralık 2021'de NHN'nin 10,2 milyar dolar gibi tarihi yüksek düzeyde çıkış yönlü aylık bakiye verdiği, izleyen sekiz ayda ise 28,3 milyar dolara çıkarak cari işlemler açığının yüzde 70'inden fazlasını finanse eder bir büyüklüğe ulaştığı görülüyor. Dikkat çeken bir diğer gelişme de, NHN kaleminin birikimli seviyesinin 80 milyar dolarlık bir sermaye girişinin kayıtlara yansıtılamamış olduğu.

80 milyar dolarlık tarihi zirve

■ 1992'den itibaren analiz edilebilen ve bu tarihten başlayarak NHN'nin birikimli düzeyi hesaplandığında, NHN'nin 2011 yılından itibaren artış eğiliminde olduğu, 2022 yılında artışların hızlandığı ve Ağustos 2022 itibarıyla 80 milyar dolarlık tarihi zirve değerine ulaştığı görülüyor.

Bankalar aracılığıyla giriş çıkış aynı seviyede

■ Yurt içi yerleşiklerin kayıt dışı, bir başka ifadeyle yastık altı yabancı para varlıklarını finansal sisteme aktarması da NHN yaratan bir işlem. Ödemeler dengesi istatistiklerinde ilgili işlem bankalar mevduat kalemini artıracak, ancak işlemin karşılık kalemi bulunma-

dığından işlem miktarı kadar giriş yönlü NHN yaratacaktır. Ayrıca, ters işlem olarak yerleşiklerin yabancı para varlıklarını doğrudan bankalardan çekmesi gibi işlemlerle finansal sistemin dışına çıkarması da çıkış yönlü NHN'ye yol açacaktır. NHN ile bankaların mevduat kalemi beraber değerlendirildiğinde, iki değişkenin paralel seyri dikkat çekmektedir. NHN ve bankaların mevduat kalemindeki değişimler, 2021 yılı sonunda yerleşiklerin döviz varlıklarını sistemden çektiğine ve izleyen aylarda harcamaların bu varlıklar ile karşılandığına dair söylemi desteklemekle birlikte, girişlerin daha da yüksek olabileceğini ima etmektedir.

2022'de ciddi döviz girişi oldu

■ NHN, Aralık 2021'de 10,2 milyar dolarlık tarihi yüksek tutarda aylık çıkış yönlü bakiye vermiş, takip eden aylarda ise toplamı çok daha büyük miktarda giriş yönlü olmuştur. Dolayısıyla, 2021 yıl sonunda yurt içi yerleşiklerin sistemden çıkardığının ötesinde bir yabancı para varlık girişinden bahsedilebilmektedir.

Efektif hareketleri izlenemiyor

■ Efektif hareketlerine dair kamuoyuna açık kısıtlı veriler, 2022 yılı genelinde işlemlerin önemli oranda arttığını göstermektedir. Efektif hareketleri kayıt dışı döviz işlemlerine dair önemli bir referans olmakla birlikte, piyasadaki işlemleri takip edebileceğimiz detaylı ve kapsamlı bir veri seti bulunmamaktadır. Bu konudaki kamuoyuna açık veri kaynakları, bilginiz dahilinde, bankaların Merkez Bankası ile yaptığı "döviz ve efektif piyasası işlemleri" ile Merkez Bankası "efektif kasa mevcudu"dur.

Gözler yurt içi yerleşiklerde...

■ Sonuç olarak, son dönem NHN'nin seyri, bankaların mevduat kalemindeki değişimler ve artan efektif işlem hacimleri beraber değerlendirildiğinde, Türk lirasının hızla değer kaybettiği 2021 yıl sonundan itibaren yurt içi yerleşiklerin kayıt dışı döviz hareketlerinin önemli rol oynayabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla, kamuoyunda tartışılan ve başta Rusya ya da göçmenler kaynaklı olduğu düşünülen yurt dışı yerleşiklerin kayıt dışı işlemleri incelenmeye değer bulunmakla birlikte, yurt içi yerleşiklerin yabancı para varlıklarındaki kayıt dışılığın öncelikle araştırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Sigorta sektörünün aktif büyüklüğü 616 milyar TL

Türkiye Sigorta Birliği'nin Boğaziçi Üniversitesi ile birlikte hazırladığı 'Türkiye Sigortacılık Sektörü Ekonomik Etki Analizi' kamuoyuyla paylaşıldı. Türkiye Sigorta Birliği Başkanı Atilla Benli, analiz kapsamında 2022'nin üçüncü çeyreği itibarıyla sektörün prim üretimini 146.8 milyar liraya ulaştırdığını söyledi.

Türkiye Sigorta Birliği'nin (TSB) Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi ve Ekonometri Araştırma Merkezi ile birlikte hazırladığı 'Türkiye Sigortacılık Sektörü Ekonomik Etki Analizi', raporu tanıtıldı. TSB Başkanı Atilla Benli'nin ev sahipliğinde düzenlenen toplantıya, TSB Başkan Yardımcıları Taylan Türkölmez ve Uğur Gülen ile TSB Yönetim Kurulu üyeleri Ahmet Yaşar, Cemal Kışmır'ın yanı sıra birlik üyesi şirketlerin üst düzey temsilcileri katıldı.

"Türk sigorta ve emeklilik sektörü, 2021 sonu itibarıyla sahip olduğu toplam 427 milyar liralık aktif büyüklük, 104.9 milyar TL prim üretimi ve Gayrisafi Yurt İçi Hasılının 32 katına ulaşan 230 trilyon TL tutarındaki teminata ulaştı. 2022'nin 3. çeyreğinde aktif büyüklüğünü 616 milyar liraya, prim üretimini ise 146.8 milyar liraya ulaştıran sektörümüz, hızla büyüyen dev bir ekosistemdir" diyen TSB Başkanı Atilla Benli, bu durumla gurur duyduklarını ve millî ekonomiye olan katkılarını her

geçen gün daha da artırmak için canla başla çalıştıklarını altını çizdi.

"Türkiye Sigortacılık Sektörü Ekonomik Etki Analizi" ile Peter Drucker'ın "Ölçmüyorsan yönetemezsin" sözünden hareketle, sigorta ve emeklilik sektörlerinin büyüme potansiyelini ve bunu hayata geçirebilecek adımları tespit etmeyi amaçladıklarını ifade eden TSB Başkanı Benli, sözlerini şöyle sürdürdü: "Cumhuriyet'imizin 100. kuruluş yıl dönümüne doğru ilerlerken, Türkiye Sigorta Birliği olarak sürdürülebilir kalkınma hamlesinde üzerimize düşen görevi layıkıyla yerine getirme kararlılığıyla çalışmalarımıza aralıksız devam edeceğiz."

Halka hizmet etmenin en doğru yönteminin millî ekonomiye daha fazla katkı sunmak olduğunu ve bunun için çalıştıklarını vurgulayan Atilla Benli sözlerini şöyle tamamladı:

"Ülkemizin mega yatırımlarını, vatandaşlarımızın ve kurumlarımızın yarınlarını güvence altına alıyor; ülkemiz ekonomisine doğrudan ve dolaylı katkılarımızla geleceğin

güçlü ve büyük Türkiye vizyonuna, Türkiye Yüzyılı'na büyük bir gayretle hizmet etmeye gayret ediyoruz."

Sektörle ilgili olası senaryolar paylaşıldı

Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi ve Ekonometri Merkezi'nden Prof. Dr. Gökhan Özarcan ve Doç. Dr. Orhan Erem Ateşagaoglu, yaptıkları sunumla Rapor'a dair ayrıntıları

ve olası senaryoların millî ekonomimiz üzerindeki 'doğrudan' ve 'dolaylı' etkilerini paylaştılar.

Buna göre; Türk sigortacılık sektöründeki penetrasyonun yüzde 2,2 oranından, muadil ülkelerde gözlemlenen ortalama yüzde 3,2'ye çıkması, sektörel bazda yaklaşık yüzde 45'lik büyümeye karşılık geliyor. Potansiyel Senaryo, öngörülen penetrasyon artışı saye-

sinde Türkiye ekonomisi için GSYH üzerindeki toplam etkinin yüzde 3,51'lik büyüme ve 197.8 milyar TL'lik artışı söz konusu olabileceğini ortaya koyuyor. Penetrasyon oranının yüzde 2,2'den yüzde 4,5'e yükseldiği öngörülen Pozitif Ayrışma Senaryosu'nda ise GSYH üzerindeki toplam etkinin yüzde 7,46'lık büyümeyle 421 milyar TL'lik artış sağlayacağı öngörüldü.

Almanya'nın en büyük finansal skandalı Wirecard davası başlıyor

Almanya tarihinin en büyük finansal skandallarından birine imza atan ödeme şirketi Wirecard'ın eski yöneticileri şirketin iflas etmesinden iki yıl sonra, yarın (8 Aralık) yargılanmaya başlanacak.

Wirecard AG'nin eski üst yöneticisi (CEO) Markus Braun ve diğer iki üst yönetici, Münih mahkemesinde dolandırıcılık ve piyasa manipülasyonu da dahil olmak üzere bir dizi suçlamayla karşı karşıya kalırken, suçlu bulunmaları halinde 15 yıla kadar hapis cezası alabilecek.

Savcılar, Wirecard yönetiminin yatırımcı ve alacaklıları kandırmak için bilançolarda büyük meblağlarda hayali gelir göstermekle suçlarken, Markus Braun söz konusu suçlamaları reddediyor. Birkaç yıl öncesine kadar "Alman finansal teknolojinin geleceği" olarak addedilen Wirecard, şirketin bilançosunda 1,9 milyar avrodan fazla paranın kaybolduğunun ortaya çıkmasının ardından ülke tarihindeki en büyük finansal skandalın adresi olmuştu. Şirket, 3,2 milyar avro değerindeki borçlarının ortaya çıkmasından sonra iflas başvurusunda bulunurken skandal sonrasında Alman Federal Bankacılık Düzenleme Kurumu (BaFin) başkanı istifa etmek zorunda kalmıştı.

1999'da kurulan Wirecard'ın hissedarları arasında The Goldman Sachs Group, Morgan Stanley, Societe Generale S.A., Bank of America Corporation ve Citigroup da bulunuyordu.

Skandal, Wirecard'ın denetimini yapan EY'nin, şirketin 2019 hesaplarında 1,9 milyar avrodan fazla paranın kayıp olduğu gerekçesiyle geçen yılın finansal sonuçlarını onaylamamasından sonra ortaya çıkmıştı.

DIŞYÖNDER, 2023'te dış ticarete öncelikli beklentileri ele aldı

Dış ticaretin gelişmesi için faaliyet gösteren ve firmalara bu alanda yön veren Dış Ticarete Yön Verenler Derneği (DIŞYÖNDER), 2023'ün önceliklerini belirlemek üzere yüze yakın üyesinin katılımıyla düzenlenen çalıştayda bir araya geldi. Önceliğin ihracatı artırmak ve bunun için devlet yardımlarının daha etkin hale getirilmesi hususunun üzerinde durulan çalıştayda, desteklerin ve Eximbank'ın kaynaklarının mutlak surette tabana yayılması gerektiği görüşü öne çıktı. Ayrıca ihracatçının KDV iadesine daha kolay ulaşması gerekliliği ve Dahilde İşleme Rejiminin de daha verimli kullanılması konusunun da gündeme geldiği çalıştayda, e-ihracata yönelik desteklerin olumlu olduğu bilgisi de paylaşıldı. Hizmet ihracatının ve yazılım ihracatının daha fazla ön

plana çıkartılması gerekliliğinin altının da çizildiği çalıştayın üyeler adına verimli olduğu üzerinde duruldu.

Çalıştay ile ilgili DIŞYÖNDER tarafından yapılan açıklamada ise şu görüşlere yer verildi: "Gerek pandemi gerekse Rusya-Ukrayna savaşı ile ortaya çıkan fırsatlar, ülkemiz açısından transit ticarete pek çok yeni olanak yaratıyor. Ancak bu konuda gerek gümrük mevzuat ve uygulamaları, gerekse lojistik imkanlarımızın şartları iyileştirilmeli. Ayrıca teknoloji daha etkin kullanılmalı ve kamu idareleri ile yürütülen uzlaşma görüşmeleri online ortama taşınmalı. Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası sahibi firmalar KKDF'den muaf hale gelmeli ve TSE uygulamaları da firmaları zorlar hale gelmesi sebebiyle revizyona tabi tutulmalı. Bunların yanı sıra geleceğin

vizyonu olarak Blockchain'in yaşamımızı önemli ölçüde kolaylaştıracağı ve dış ticareti hızlandıracağı öngörüldürken, bu konu da dikkate alınarak gerekli hazırlıklar yapılmalı. Halen sınır kapılarındaki yığılmaların ve geçiş zorluklarının devam ettiği bir dönemde bu konuya da çözüm aranmalı."

Türkiye'nin gerek coğrafi avantajları, gerekse güçlü insan kaynağı ile daha avantajlı bir konuma geleceğine dair görüşlerin de ele alındığı çalıştayda ayrıca, 2023'ün ikinci yarısından itibaren Türkiye'ye daha fazla yabancı yatırım geleceğine ve yılın ikinci yarısının ilk döneme göre daha iyi olacağına vurgu yapıldı. Çalışmaları ile ilgili bir rapor hazırladığı bilgisini de paylaşan DIŞYÖNDER, bu raporun önümüzdeki günlerde Ticaret Bakanlığına sunulacağını da ilettili.

Yeni Yılda
LÖSEV'den Seçeceğiniz Hediye,
YENİ BİR HAYATA BAŞLANGIÇ
Olacaktır

0312 **436 34 00**
lsvdukk.com

Elde edilen gelirler Lösemili Çocuklarımızın tamamen ücretsiz tedavilerine aktarılmaktadır.

LÖSEV
KURULUŞUDUR

“Fındık ihracatı rekabetçi olmayı gerektiriyor”

Türk fındığının ihracatındaki ne önemli noktalardan biri de şüphesiz ürünlerin işlem gördükten sonra pazarlanması. Üreticiden sanayiye kadarki tüm süreçlere katkıda bulunanlara artı değeri artırmak için çalışmalar da aralıksız devam ediyor. Bu konuda en çok mücadele eden isimlerden biri de İstanbul Fındık ve Mamulleri İhracatçıları Birliği'nin yeni dönem başkanı Muzaffer Taviloğlu. Taviloğlu, Türk fındığının ihracatını artırmak için daha rekabetçi politikalar oluşması gerektiğini ifade etti. Fındıkta maliyetleri düşürürken, verimliliği ve kaliteyi ar-

tırmak zorunda olduklarını dile getiren Taviloğlu, aynı zamanda sektörün köklü ve lider firmalarından, dünyanın önde gelen fındık sanayi ve ihracat şirketi BALSU Gıda'nın Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı görevi-

ni de yürütüyor. İFMİB Başkanı Tavlioğlu, bu yıl Avrupa'da yaşanan enerjinin yanı sıra Avrupalı sanayinin stokunda ürün bulunmaması nedeniyle fındık ihracatının geçen yıla göre iç fındıkta 55 bin ton daha az olduğunu belirtti.

“Katma değerli ürünler üretmeliyiz”

“2022 fındık ihracatımızın 290 bin ton iç fındık olarak gerçekleşeceğini düşünüyorum. Fındıkta hedef göstermek yerine rekabetçi ülke olmamız için dünya gerçeklerini görerek politikalarımızı üretmeliyiz” diyen Muzaffer Taviloğlu, İFMİB

yönetimi olarak üretimden ihracata uçtan uca tüm süreçlerin sürdürülebilirlik ilkelerine göre yeniden tasarlamak gerektiğini ifade etti. Taviloğlu, fındıkta geleneksel pazarlar haricinde yeni pazarlar bulmanın ve ülkeye giren dövizin artması için katma değerli ürünler üreterek, ihracat yapmanın büyük önem taşıdığına dikkat çekti. Türkiye'nin, dünyanın en fazla fındık üreten ülkesi olma özelliğini korumak için kazanımlarını koruması gerektiğinin altını çizen Taviloğlu, bunun yolunun fındıkta üretim maliyetlerini düşürmek ve makinelili tarıma geçmek olduğunu ifade etti. ● **ORDU**

Adana'dan İspanya'ya ticaret köprüsü

Adana Ticaret Odası ile Türk İspanyol Sanayi ve Ticaret Odası arasında iki ülke arasındaki ekonomik, ticari, sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve artırılması amacıyla “İyi Niyet Bildirgesi” imzalandı. Türk-İspanyol Sanayi ve Ticaret Odası Temsilcisi Vicente Balbin, ATO'yu ziyaret etti. ATO Yönetim Kurulu Başkanı Yücel Bayram, Yönetim Kurulu Üyesi Kazım Bozan, Meclis Üyesi Erdem Şen ve Genel Sekreter Bihrol Yarman tarafından ATO yeni hizmet binasında konuk edilen Balbin'in ziyaretinde, İspanya ile ticaret yapan ATO üyesi firmaların temsilcileri de hazır bulundu. Adana'nın en fazla ihracat yaptığı üçüncü ülkenin İspanya olduğuna vurgu yapan Bayram, iki ülke arasındaki ticaret hacmini artırmak için iş birliğine hazır oldukları bildirdi. Vicente Balbin ise İspanya'nın Adana pazarını daha iyi tanıması için iki odanın güç birliği yapması gerektiğini ifade etti. Balbin, bundan sonra İspanya'ya ticaret ile ilgili her türlü sorun ve talebin ATO vasıtasıyla kendilerine iletilebileceğini ve kendilerinin de iletilen bu hususların takipçisi

olacağını dile getirdi.

Etkin iş birliğini teşvik etmede ve kolaylaştırmada mutabık kalındı

İyi Niyet Bildirgesi'nde şu konular üzerinde iş birliği yapılmak üzere mutabık kalındı: İki Oda'nın üye firmaları arasında etkin iletişim kurulmasını sağlayarak ticaret, yatırım, teknoloji transferi ve ilgili ekonomik ve sınai faaliyetlerdeki etkin iş birliğini teşvik etmek ve kolaylaştırmak, iki Oda'nın üyeleri arasındaki ticaret ve iş ilişkilerinin yayılmasını sağlamak vizyonuyla, Adana ve İspanya'da mevcut iş fırsatları dahil olmak üzere, tüm ekonomik, ticari ve sınai konularda bilgi alışverişini sağlayarak iki ülke arasındaki ekonomik ve sektörel iş birliğini kolaylaştırmak ve genişletmek, ortak girişimler ve karşılıklı faydaya dayalı diğer oluşumlar aracılığıyla, yatırım ve teknoloji transferini artırmak ve belirli proje ve ortaklıkların tespitinde birbirine destek sağlamak, ikili ekonomik bağların güçlendirilmesi için Adana ve İspanya'da düzenlenecek seminerler, eğitimler, konferanslar vb. programlarda karşılıklı destek sağlamak.

● **ADANA**

Trabzon Fındık Adası Mağmat'a kurulacak

Trabzon Ticaret Borsası (TTB) ile Trabzon Ortahisar Belediyesi'nin ortaklaşa gerçekleştirecekleri Trabzon Fındık Adası Projesi için harekete geçildi. Ortahisar ilçesinde Mağmat olarak da bilinen Geçit Mahallesi'nde yaklaşık 11 dönümlük bir alan üzerine kurulması kararlaştırılan Fındık Adası için Ortahisar Belediye Başkanı Ahmet Metin Genç, TTB Meclis Başkanı Nevzat Özer ve Yönetim Kurulu Başkanı Eyyüp Ergen bölgede incelemeler yaparak görüş alışverişinde bulundular. Ortahisar Belediye Başkanı Genç, gıdanın önemini giderek arttığı günümüzde tarım ve hayvancılık ile ilgili projelere öncelik verdiklerini hatırlatarak, “Hedefimiz her zaman, her yerde üretimi arttırmaktır. Bunun için ilimizin en önemli tarımsal ihracat ürünlerinden fındığa çok önem veriyoruz. Geçen yıl yağlı bahçelerin sökülüp, yeniden dikilerek verim ve kaliteyi arttırmak için borsamız ile başlattığımız çalışmalara yenilerini ekleyeceğiz” dedi. TTB Meclis Başkanı Nevzat Özer de Borsa olarak örnek projeler geliştirerek, tarımsal üretimin artmasına öncülük etmeye devam edeceklerini dile getirdi. Yönetim Kurulu Başkanı Eyyüp Ergen'de yaklaşık 11 dönümlük bir alan üzerine kurulacak Fındık Adası'nda, Türkiye ve dünyadaki fındık çeşitlerinin yer aldığı model bir bahçenin yanı sıra fidan üretim alanı, fındığın nasıl mamul hale getirildiğini gösteren tesislerin minyatür halkası ile yöresel ürünlerin satış reyonları ve sosyal çalışma alanlarının yer alacağını belirtti. ● **TRABZON**

BESOB, Büyük Sanayi Sitesi tamamlansın istiyor

BESOB Başkanı Fahrettin Bilgit, Kestel'in Çataltepe mevkiinde yapımına 2008 yılında başlanan ancak halen tamamlanamayan Büyük Sanayi Sitesi'nin bir an evvel kente kazandırılması gerektiği çağrısında bulundu. Hikâyesi 2008 yılında başlayan Büyük Sanayi Sitesi'nin ilk etabı olarak yaklaşık 3 milyon metrekarelik alanı kamulaştırılırken, TOKİ'nin devreye girmesi ile 125 işyeri inşa edildi. Bugün itibarı ile bölgenin altyapısının yüzde 85 oranında tamamlandığını belirten Bilgit, 2018'den sonra TOKİ'nin ikinci etap üst yapı ihalesinden geri çekildiğini aktardı. Bursa'ya kazandırılan en son küçük sanayi sitesinin 1973 yılında Otosansit olduğunu hatırlatan Bilgit, ondan sonra böyle projeler geliştirilemediğine dikkat çekti. Çataltepe'nin bu anlamda bir fırsat olduğunu

nu ifade eden Bilgit, “Bursa'nın ortak paydaşlarından şunu istiyoruz. Esnaf arkadaşlarımız alt yapısı yüzde 85 oranında tamamlanmış, bu projenin üst yapısını yeniden TOKİ'nin yapmasını istiyorlar. Burasıyla ilgili bir kooperatif kuruldu ancak 2 bin kişi buraya or-

tak olmuyor” dedi.

“Büyük Sanayi Sitesi, Bursa'nın önünü açacak”

Kooperatif olunca yapımın yıllarca sürdüğünü belirten Fahrettin Bilgit, esnafın TOKİ'nin kamu desteği alınır

sa bu işin çok çabuk olacağı ve Bursa'ya bu projenin kazandırılacağı yönünde istek ve talepleri olduğundan söz etti. Konuyla ilgili kentin ileri gelenleriyle görüş-tüklerini belirten Bilgit, projenin yarım kaldığını, Bursalılar olarak mutlak surette projenin acil olarak kazandırılması gerektiğini ifade etti. Yalova yolunda kentsel dönüşüm başladığını dile getiren Bilgit, insanların tahliye olduğunu, gidecek dükkan bulamadığını söyledi. Bu sebeple yetkililerden yardım istedi. Bilgit, Büyük Sanayi Sitesi'nin Bursa'nın önünü açacağını altını çizerek, “Geçen hafta Bursa Büyükşehir Belediyesi ile yaptığımız görüşmeden sonra ‘42 bin metrekaresini TOKİ teklif versin, yapsın’ aşamasına geldik. Bundan sonraki süreçte kent yöneticilerinin desteklerini esirgemeyeceklerine inanıyorum” diye konuştu. ● **BURSA**

Barış Enerji'den 12 ülkeye ihracat

Enerji tasarrufuna yönelik ısı geri kazanım projelerini anahtar teslimi gerçekleştiren Barış Enerji, buhar, kızgın su ve kızgın yağ kazanları, buhar jeneratörü, degazör, kondens tankı, susturucu, T klape, ısı eşanjörü, tank ve çelik konstrüksiyonları 12 ülkeye ihraç ederken, enerji sektöründe global oyuncu olma hedefine yönelik Almanya, Avusturya ve Finlandiya'daki firmalar ile iş birliklerini geliştiriyor.

Türkiye'nin dört bir yanındaki sanayi kuruluşlarında enerji tasarrufu-

na yönelik ısı geri kazanım projelerini anahtar teslimi gerçekleştiren Barış Enerji, buhar, kızgın su ve kızgın yağ kazanları, buhar jeneratörü, degazör, kondens tankı, susturucu, T klape, ısı eşanjörü, tank, çelik konstrüksiyon imalatlarını Pakistan, Hindistan, Irak, Nijer, Nijerya, Gine, Mısır, Cezayir, Polonya, Romanya, Azerbaycan ve Türkmenistan'a ihraç ediyor. Enerkon markasıyla Türkiye'nin mühendislikteki gücünü küresel arenada yansıtan Barış Enerji, Almanya, Avusturya ve Finlandiya'daki firmalar ile iş birlikleri yapı-

rak enerji sektöründe global oyuncularla bir olma yolundaki adımlarını hızlandırdı. Barış Enerji Genel Müdürü Metin Karabacak, enerji ve elektromekanik sektöründe 25 yıllık deneyime sahip firmanın endüstriyel tesisler, atık su ve içme suyu arıtma tesisleri, hastaneler, oteller, üniversiteler, okullar, bankalar, alışveriş merkezleri, showroomlar, kamu kurum ve kuruluşlarının çözüm ortağı olduğunu belirtti.

Adana Hacı Sabancı Organize Sanayi Bölgesi'nde 20 bin metrekarelik tesise sahip olan Barış Enerji'nin güç-

lü mühendis kadrosuyla tasarım, imalat, montaj, taahhüt, devreye alma, servis, bakım disiplinlerinin tamamını anahtar teslimi olacak şekilde yaptığını vurgulayan Metin Karabacak, “Barış Enerji olarak buhar, kızgın su ve kızgın yağ sistemleri, kojenerasyon ve trije-nasyon sistemleri, atık ısı geri kazanım sistemleri, paket konteyner enerji ısı santralleri, endüstriyel ısıtma ve soğutma sistemleri ile endüstriyel enerji verimliliği projelerini hazırlıyor ve uyguluyoruz” diye konuştu.

● **ADANA**

Oğuz Holding dünyanın içecek üreticisi olma yolunda

Türkiye'nin en büyük içecek üretim kapasitesine sahip yüzde yüz yerli ve milli değeri Oğuz Holding, her yıl 3 kat büyüttiği ihracat operasyonlarıyla tüm ulusal zincir iş ortaklarının ve içecek sektörünün diğer güçlü markalarının üretimini de gerçekleştirecek, tüm dünyanın içecek üreticisi olma hedefine emin adımlarla ilerliyor.

Türkiye, içecek ihracatı açısından stratejik önemi olan bir bölge konumunda yer alıyor. Her yıl yaklaşık yüzde 20-25 civarında artarak devam eden meyve suyu endüstrisinin ihracat pazarı, ihracatçılar için giderek daha cazip bir hâle getiriyor. Küresel pazarda daha rekabetçi ve güçlü bir konuma ulaşmayı amaçlayan Oğuz Holding, öncelikli pazarlarda hem kendi gücünü artıracak hem de Türk ekonomisine önemli derecelerde katkı sağlayacak şekilde toplamda 106 ülkeye ihracat yapıyor. Markanın, son teknolojiye sahip yüksek kapasiteli hatları ile üretilen ürünlerinden Black Bruin Enerji İçeceği ihracatta ilk sırada rol alırken, Juss Meyve Suyu en çok ihracatı gerçekleştiren ikinci ürün sırasında yer alırken bu markalarını Sarıyer Gazoz ve Sarıyer Limonata markaları takip etmektedir.

Oğuz Holding CEO'su Enes Örer, markanın hem yerel hem

de küresel pazarda kısa, orta ve uzun vadeli stratejiler ve planlarla ilerlediğini ifade ederek, 106 ülkede bayrağımızı dalgalandırdıklarını aktardı. İhracat operasyonlarında ülkeler bazı bayilik eşası satışlar ile bayilerden bağımsız direkt marketler zinciri satışlarının da mevcut olduğunu dile getiren Örer, bu çalışmalara pandemiden önce başladıklarını, üretim kabiliyeti sebebi ile de şirketin bu konuda çok hızlı aksiyon alıp gereğini yaptığını, lokal marketlerdeki manevra kabiliyetini ihracatta da yakaladıklarını ifade etti. Hammaddede tedarik zincirindeki artan maliyetler ve hammadde teminindeki büyük zorluklar ile özellikle pet şişe meyve suyu üretimine ciddi Ar-Ge ve üretim hattı yatırımlarıyla, kaliteyi daha ucuza sunarak buradaki talep artışını önceden fark ede-

rek, kendilerini hazır hale getirip ihtiyaca en hızlı cevap veren üretici olarak talebe göre arz kombinasyonunu şirketlerinde sağladıklarını anlattı.

"Bugün dünden daha yüksek satış hacmine sahibiz"

Ener Örer, cam şişe hatlarında yüzde 100 meyve suyu, meyve nektarı, meyveli içecek, meyve aromalı içecek, gazlı içecek, enerji içeceği, fonksiyonel içecek çeşitleri; pet şişe hatlarında, yüzde 100 meyve suyu, mey-

ve nektarı, meyveli içecek, meyve aromalı içecek, gazlı içecek, enerji içeceği, fonksiyonel içecekler, limonata, soğuk çay; tetrapak hatlarında yüzde 100 meyve suyu, meyve nektarı, meyveli içecek, meyve aromalı içecek, soğuk çay, gazlı içecekler, enerji içeceği, fonksiyonel içecekler ve soğuk kahve üretimleri yapıldığını kaydetti. Örer, "Her ürünümüz farklı oranlarda ihraç ediliyor ve her geçen gün daha büyük ivme ile alıcılarla buluşuyor. Bugün dünden daha yüksek satış hacmine sahibiz. Yarın ise bugünden daha fazlasına sahip olacağımıza inanıyoruz. Bunun için gereken her şeye ve çalışma azmine sahibiz" diye konuştu.

Hubtic'ten deniz yolu taşımaları için avantajlı navlun teklifi

Uluslararası taşımacılık işlemlerinin tek bir platform üzerinden yönetilmesini sağlayan ve aktif olarak 75'ten fazla rotada teslimat gerçekleştiren dijital lojistik şirketi Hubtic, müşterilerine avantajlı fiyatlar sunuyor. Fiyatların dönemsel olarak değiştiğini söyleyen Hubtic CEO'su Abdullah Cansu, "Armatörler ile yaptığımız görüşmeler neticesinde bu dönem ABD, İsrail, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki bazı limanlardan özel fiyatlar aldık. Bu sayede ithalat ve ihracatçı şirketlerimizin lojistik maliyetlerini düşürerek kârlılıklarını artırmayı hedefliyoruz" dedi. Covid-19 döneminde deniz taşımacılığında ortaya çıkan global konteyner krizi ve kısıtlama döneminin sona ermesiyle hız kazanan ürün ticareti neticesinde navlun fiyatları büyük bir artış göstermiş, bu durum tedarik zincirlerinde de aksaklıklara yol açmıştı. Bu yılın başından itibaren navlun fiyatlarında yüzde 50'nin üzerinde düşüş görüldü de pandemi öncesine kıyasla fiyatlar hala yüksek. İthalat ve ihracatçıların taşımacılık ihtiyaçları için yenilikçi çözümler geliştiren dijital lojistik şirketi Hubtic, bu noktada devreye girerek deniz yolu taşımacılığında sunduğu avantajlı fiyatlar ile müşterilerinin lojistik maliyetlerinin

azalmasına katkı sunuyor.

"Armatörlerden özel fiyat alıyoruz"

Rotterdam'dan Karaci'ye, Şangay'dan İskenderiye'ye kadar çok sayıdaki limana deniz yolu veya intermodal taşımacılık ile ulaştıklarını söyleyen Hubtic CEO'su Abdullah Cansu, deniz yolunda navlun fiyatlarının şu anda pek çok rotada 4 ila 5 bin dolar seviyesine inseye de pandemi öncesine kıyasla rakamların hala yüksek olduğunu dile getirdi. Bunun yanı sıra döviz kurunu da dikkate alarak, müşterilerin taşımacılık maliyetlerini azaltmaya odaklandıklarını ifade eden Cansu, "Bunun için de hizmet verdiğimiz ülkelerde armatörler ile görüşerek, liman ve navlun için özel fiyat teklifleri alıyoruz" dedi. Şu anda İsrail'deki pek çok limanda özel fiyatlar verebildiklerini söyleyen Cansu, ABD'de New York, Norfolk, Savannah limanlarında maliyet avantajı sağladıklarını belirtti.

Aras Kargo, 16 bin fidana hayat verdi

Türkiye'nin öncü ve yenilikçi kargo firması Aras Kargo, 'Ormanları Yarına Taşıyoruz' projesi için Ege Orman Vakfı iş birliği ile 16 bin çalışanı adına yaptığı 16 bin adet fidan bağışının dikim törenini İzmir'de gerçekleştirdi. Sektörün ilk sürdürülebilirlik raporunu yayınlayan Aras Kargo, "Yarına Taşıyoruz" mottosuyla ağaçlandırmadan çevre ve kıyı temizliğine, karbon ayak izinin azaltılması gibi farklı alanlarda sürdürülebilirlik vizyonu ile çalışmalarını yürütmeye devam ediyor. Bugüne kadar ağaçlandırma faaliyetleri kapsamında 150 binden fazla fidan diken Aras Kargo, ormanları yarına taşıyor. Bu proje için Ege Orman Vakfı iş birliği ile, her bir çalışanı adına bağışladığı 16 bin fidanın dikim törenini, İzmir Taşköprü mevkiinde gerçekleştirdi. Fidan Dikim Töreni'ne Aras Kargo Genel Müdürü Utku Ayyarkın ile Ege Orman Vakfı Genel Müdürü Perihan Öztürk katıldı.

değerli ne varsa, yarına taşımayı hedefliyoruz. Bu doğrultuda çevrenin ve doğal kaynakların korunmasını önemsiyoruz" dedi. Ege Orman Vakfı Genel Müdürü Perihan Öztürk, doğanın sunduğu olanaklardan gelecek nesillerin de yararlanabilmeleri ve insanlığın varlığını devam ettirebilmesi için iklim krizi ile mücadelede STK, özel sektör ve kamu kuruluşları iş birliğinin oldukça önemli olduğunu vurguladı. Aras Kargo'nun, İzmir Taşköprü'de oluşturduğu 16 bin fidanlı orman ile 6 bin 576 ton karbondioksit eşit karbon salınımı denkleştirerek gelecek kuşaklara yaşanabilir bir dünya bırakmak amacıyla destek verdiğini ifade ederek, bütüncül ve sürdürülebilir olarak doğaya katkılarının devamını diledi.

"6 bin 576 ton karbondioksit eşit karbon salınımı denkleştirilecek"

Utku Ayyarkın, "2014 yılında kurduğumuz 'Doğa Dostu Araslar' katılımı ile kıyı temizliği, fidan dikimi, karbon ayak izi projeleri ve geri dönüşüme katkı sağlayan çevreci uygulamalar alanında iş birlikleri yürüterek bugün iyi ve

Yeni Mercedes-Benz GLC Türkiye'de satışa sunuldu

Dijital dünya lansmanıyla haziran ayında tanıtılan Mercedes-Benz SUV ailesinin en dinamik üyesi yeni GLC, Türkiye yollarına çıkmaya hazır. Her ayrıntısı ile modern, sportif ve lüks bir SUV karakteri ortaya koyan yeni GLC'nin benzersiz gövde orantıları, dikkat çekici yüzeyleri ve büyük bir özenle şekillendi-

rilen kaliteli iç mekanı ilk anda hemen göze çarpıyor. Yeni GLC, hem şehir içi asfalt yollarda hem de arazide her zaman üstün performans ve sürüş konforu sunuyor. İlk defa sunduğu arka aks yönlendirme sistemi ise manevra kabiliyetini ve sürüş güvenliğini daha da ileriye taşıyor.

Mercedes-Benz Otomotiv İç-

ra Kurulu Başkanı Şükrü Bekdikhan; "Mercedes-Benz olarak duyusal sadelik tasarım felsefemizi sürdürüyoruz. Yeni GLC de bütün SUV portföyü modellerimiz gibi duyguları harekete geçiriyor. Dinamik sürüş keyfi, modern tasarımı ve off-road detaylarına sahip MBUX ve artırılmış gerçekliğe sahip navigasyon gibi özellik-

leriyle yeni GLC'nin hem macera tutkunları hem de ailelerde merak uyandıracağına eminim. Ayrıca yeni GLC, asfaltta üstün yol tutuş ve sürüş dinamikleri ve arazide üstün performans gibi tüm Mercedes-Benz SUV araçlarına özgü özelliklere de sahip" dedi.

Hey Scooter, Balıkesir ve Batman'da da yollara çıkacak

Akıllı şehirler için ürün ve çözümler üreten Serim Yazılım Teknolojileri, geliştirdiği scooter paylaşım platformuyla Bursa, Antalya ve Kütahya'nın ardından; Balıkesir ve Batman'da da hizmet vermeye hazırlanıyor.

Hizmet ağılarına yıl sonuna kadar iki şehir daha eklemeyi hedeflediklerine dikkat çeken Serim Yazılım CEO'su Rasim Serim, "Yaklaşık 20 kişilik ekibimizle,

tamamen yerli imkanlar ve yerli mühendislerle bu yazılım teknolojisini geliştirdik. Öncelikle kendimiz Hey Scooter'ı Bursa'da test ettik. Sonra da bu tecrübeyi Türkiye çapında yaygınlaştırmaya başladık. Scooterlarımızla Bursa, Antalya ve Kütahya'da hizmet ediyoruz. Bu yılın sonuna kadar Balıkesir ve Batman'da hizmet sunmaya başlayacak" dedi. Elektrikli ve paylaşım altyapısı-

na sahip scooterların ulaşımında önemli bir alternatif haline geldiği bilgisini veren Rasim Serim, "Akıllı şehirlere yönelik fikirler geliştirmemizin birkaç nedeni var. Otopark sorunu, hava kirliliği ve trafikteki sıkışıklıklar. Hey Scooter'ın çıkış amacı da aslında temelde bu sorunları çözmek, şehirlerdeki insanların hayatlarını ve ulaşımını kolaylaştırmak" diye konuştu. ●BURSA

FTWeekend

Start your weekend thinking

Stay informed with the weekend's clearest view on the world, plus uncover the new and noteworthy in art, culture, style and travel. Pick up a copy this weekend at your local retailer.